

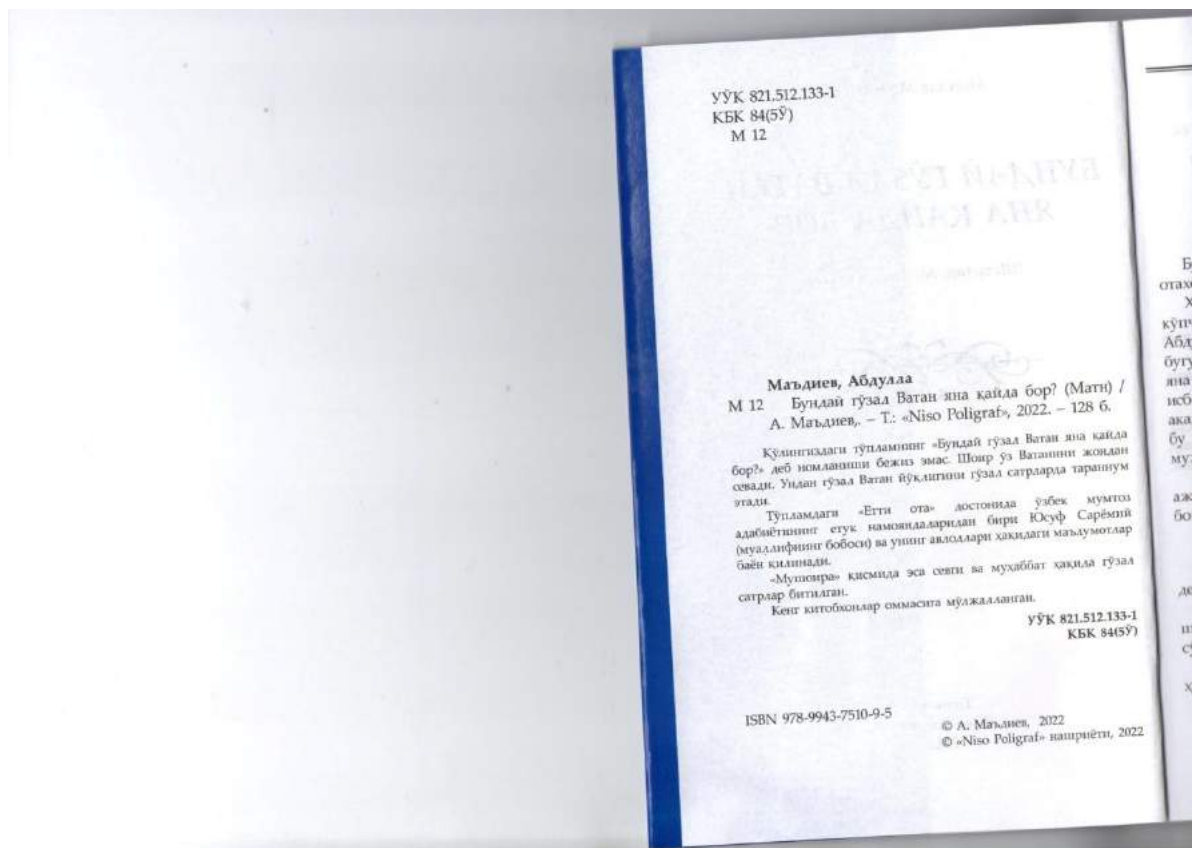
Абдулла МАЪДИЕВ

БУНДАЙ ГЎЗАЛ ВАТАН ЯНА ҚАЙДА БОР

(шеърлар, достон ва пьеса)

Тошкент— 2020 йил
“НисоPoligraf”
2022

БОБОЛАРИН СУЮКЛИ КУЙЧИСИ

*Данагидан мағзи ширин деганидай,
Ҳар тонг чойда мағиз, ёнгоқ еганидай.
Неваралар келганида кутиб олинг,
Уйингизга фаришталар келганидай.*

Бу сатрлар оққўрғонлик 74 ёшни қаршилаган отахон шоиримиз абдулла маъдиев қаламига мансуб.

Ҳа, абдулла ака улуғ ёшда. Бу ёшдаги қариялар кўпчилиги дам олишни маъқул кўрадилар. Лекин, абдулла ака тиниб-тинчимайдиган инсон. У кишининг сизга тақдим қилаётган “бундай гўзал ватан яна қайда бор?” Шеърлар тўплами бу гапимизнинг исботи. Тўққиз неваранинг бобоси бўлган абдулла аканинг сўнгги йилларда ёзган шеърлари жам бўлган бу

тўпламда ота-онага, аجدодларига, ватанга бўлган муҳаббати тараннум этилади.

Салкам икки юз йиллик тарихни ўз ичига олган аجدодлар ҳақида "етти ота" достонини яратади ва бошқаларни етти отасини билишга чорлайди.

*Мен ҳам шажаранинг битта бандиман,
Боболарин суйган жигарбандиман, -
Дея куйлайди шоир.*

Айниқса, унинг "боболарим тушларимга кирибди" шеърида ўзбек миллатининг улуғларидан ҳаёлан дуо сўрашлари бунга мисол бўла олади.

Абдулла маъдиев шу улуғ ёшга етганига, элнинг ҳурматида бўлганига шукр қилиб яшайди.

Шоир ёзади:

*Ер юзида жаннат бўлса,
Жаннат сенинг ватанинг.
Шу ватанга содиқман деб,
Томирда оқса қонинг,
Фахр ҳил!
Жаннатда яшаяпсан,
Эй абдулла, каминг йўқ.
Элинг, юртинг осойишта,
Набирангдан кўнглинг тўқ,
Шукр қил!*

Ҳа, китобни ўқисангиз бундай гўзал сатрларга ўзингиз гувоҳ бўласиз, маънан роҳатланасиз.

Азиз ўқувчи, шоирнинг янги китобини ўқинг, ундан завқ олинг!

Ашурали Боймурод,
*Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоир,
"Шухрат" медали соҳиби.*

БУНДАЙ ГЎЗАЛ ВАТАН ЯНА ҚАЙДА БОР?

Ватан, Сенинг қўйнингдаги онларим ширин,
Жазирама иссиқдаги дамларим ширин,
Қучоғингда ҳатто ғамларим ширин,
Бундай гўзал ватан яна қайда бор?
Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Ёзда қовунини еб кўрганмисиз,
«оҳ қандайин ширин» деб кўрганмисиз,
Ўзбекистонга бир кеб кўрганмисиз,
Бундай гўзал ватан яна қайда бор?
Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Қай бирини айтай, боғлариними,
Ёки олтинга кон тоғлариними,
Зомин, хумсон ёқлариними,
Бундай гўзал ватан яна қайда бор?
Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Сенинг бешигингда беланиб ўсдим,
Бахмал этагингда эланиб ўсдим,
Бугун менда йўқдир ҳеч каму-кўстим,
Бундай гўзал ватан яна қайда бор?
Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Ватан, қўйнингдаги онларим ширин,
Қуёшда тобланган донларинг ширин,
Келинлар пиширган нонларинг ширин,
Бундай гўзал ватан яна қайда бор?
Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

ОНАЖОН

Улғайиб кетсам ҳам,
Сиз учун боламан.
Бағрингизда очилган
Қип-қизил лоламан.

Мен учун онасиз,
Мен учун ёнасиз
Камолимни кўриб
Меҳримга қонасиз.

Кўз очиб кўрганим,
Суяниб юрганим,
Таяниб турганим
Сиз менинг онамсиз.

Улғайиб кетсам ҳам,
Сиз учун боламан.
Бағрингизда очилган
Қип-қизил лоламан.

19. 05. 2011 й.

ИЗЛАР

Йўлингизга тушган хазон,
Куздан дарак,
Ортингизда ётган излар,
Биздан дарак,
Кўчангизга бориб кўрсам
Қанча излар,
Қанча излар, қанча излар . . .
Бунча излар . . .
Ёлғончи бир қиздан дарак.

25.10.2013 й.

ШАФТОЛИ ЭМАС

*Олманинг тагига олма тушади,
Шафтоли эмас.
Олма эккан одам,
Шафтоли емас.
Аждодларибуюкўзбек халқининг
Фарзандлари олма эрур,
Шафтоли эмас.*

25.01.2016 й.

ТОНГ БИЛАН . . .

Бу уйда тантана, шодиёна
Бир гудак туғилди онадан.
Тонг билан, тонг билан тарқалди,
Гўдакнинг «ингаси» хонадан.
Тонг билан бошланди ҳаёти
Умри ҳам тонг каби беғубор.
Шу улуғ асримда туғилган,
Гудакка ҳамиша толе ёр.
Лекин, у сезарми бу толе,
Кимларнинг умрига келганин.
Шу толе, бахтни деб одамлар,
Утмишда не ишлар қилганин.
Келажак авлодга етказ деб,
Ачиниб сўзлайман кумрига.
Ачинмай бўларми шод келиб,
Армонла ўтганлар умрига.
Уларнинг номини эъзозлаб,
Шаънига битамиз «хамса» лар
Бизни — чи? Бизни ҳам сўнггида,
Эсларми, эсларми кимсалар?!.
Шу дардда ёнаман, шу дардда
Мен бедор тонгларни кутаман.
Ўқувчим сабр қил, тонг билан,
Тонг билан янги шеър тутаман.

* * *

Радионинг муруватини
бура дўстим,
Қўшиқ тингла.
Қўшиқ тинглаш
Ўзи ҳам бир ғаниматдир,
Буни англа.

Алғов-далғов замонларнинг
Ғурбати кўп, азоби кўп,
Дўст-душманнинг сенга деган
Савоби кўп, ғазаби кўп.

Азобларсиз ҳаёт йўқдир,
Тушунаман,
Азобларнинг роҳатидан
Қилма жудо.
Роҳатини кўраман деб
Юрганимда,
Юрагимга,
Қўшиқ сиғмай
Қолишидан
Асра худо !

19.03.2016 й.

* * *

Вақтим йўқ дейсиз доим,
Қачон бўлар вақтингиз.
Ҳеч кимдан кам эмассиз,
Кам ҳам эмас тахтингиз.

Бунча қоврулиб куйманг,
Худо бир-бир беради.
Оллоҳ берган насибани,
Ҳар ким ўзи теради.

Сўрасангиз сўранг майли,
Сўранг фақат худодан.
Берсангиз ҳам майли, фақат
Сўрамангиз гадодан.

31.03.2016 й.

* **

Мени ахтаришди,
Мени излашди,
Баъзида сен деса,
Баъзан “сиз”лашди.
Шунчалар қадрдон
Бўлиб кетдикки,
Учрашувлар анча тезлашди.

Муддао ушалди,
Ниятига етишди улар,
Энди учрашамиз десам,
Баъзан вақти йўқ,
Баъзан,
Эсларидан чиқишиб қолар.

Ундан, излаб юрганлари
Яхшими дейман.
Энди учрашишни эмас,
Йўқотиб қўймасликнинг
Ғамини ейман.

31.03.2016 й.

* **

Дафтаримни қоралаб,
Шеърларимни саралаб,
Юрагимни яралаб,
Ненидир айтадурман.

Олтмишгача олганим,
Сағал ортиб қолганин,
Бериб кетай деб сенга,
Орқага қайтадурман.

Айтганларим олиб қол,
Юрагингга солиб қол,
Мен ҳам бир кун қуёшдай,
Ғарбга ботадирман.

Отанг ҳар кун омонат,
Дунёнг бўлса тумонат,
Қилиб яша қаноат,
Мен буни айтадурман.

Қаноатдан қонмасанг,
Айтганингдан тонмасанг,
Ёмонларга кўнмасанг,
Мен бир кун қайтадурман.

31.03.2016 й.

БОШ ҚЎШИБ ЯШАШ КЕРАК

*Дунё ўзи аввалдан газал бўлиб битмаган
Унинг жароҳатлари ҳали тандан кетмаган.
“ўзбек иши” дейишди, “пахта иши” дейишди
Ҳалол меҳнат қилган ўзбекларни “ейишди”.
У жароҳат битурму, қалблардан кетурму,
Уни кетказиш учун суягидан ситарму?
Шунинг учун ғам келмай, бош қўшиб яшаш керак
Тош келса кемириб, ош келса ошаш керак.*

31.03.2016 й.

*** ****

*Худо сенга ёш берса
Яшаб қолгин,
Худо сенга ош берса
Ошаб қолгин,
Лекин унутмагин,
Худонинг таълимотин,
Халқинг учун
Ҳалолу-пок яшаб қолгин.*

31.03.2016 й.

* * *

Тангрининг кули бўлиб,
Йигитнинг гули бўлиб,
Отангнинг ули бўлиб,
Яшагин яшар бўлсанг.

Камбағални унутма,
Есирнинг йўлин тутма,
Етимларни унутма,
Бой бўлиб яшар бўлсанг.

Ёнингда дўстинг бўлсин,
Майли, кам-кўстинг бўлсин,
Қалбинг меҳрга тўлсин,
Сен қанча яшар бўлсанг.

Садақадан қочмагин,
Ҳеч ҳаддингдан қочмагин,
Ўз сатҳингдан тошмагин,
Бой бўлиб тошар бўлсанг.

Тангрининг кули бўлиб,
Йигитнинг гули бўлиб,
Отангнинг ули бўлиб,
Яшагин яшар бўлсанг.

МАРСИЯ

(ўғлим Лазизга)

Мендан кейин отимни
Олиб юрар дегандим.
Яхшиларнинг ёдига
Солиб юрар дегандим.

Давраларда керилиб
Тоғдай бўлиб юардим.
Мевалари ғарқ пишган
Боғдай бўлиб юардим.

Бағри кавак чинордай
Савлатларим қолди-ку.
Сенга атаб йиғилган
Давлатларим қолди-ку.

Мен ҳам билиб турибман
Болам энди қайтмайди.
“дадажон” деган сўзни
Энди қайта айтмайди.

Не қилай дардларимга
Тоғлар бошин эгадур.
Ёзганларим савоби
Лазизжонга тегадур.

Ўзинг сабру-қаноат
Ато этгин худойим,
Гуноҳу азимлардан
Хато этгин худойим.

ҚЎШ КАПАЛАК

(ўғлим Лазизжонга)

Настарин гуллади, ҳовли тўла ҳид,
Унинг ҳидларидан маст бўлиб юрдим.
Ўзинг эккан эдинг, ҳар бир баргида
Сенинг бармоқларинг изларин кўрдим.

Ҳар баҳор гуллайди ҳидларин сочиб,
Менга энгашади қучоғин очиб.
Сени сўрагандай эркаланади
Барглари кўзимга-юзга ёпишиб.

Ана қўш капалак учиб юрибти
Настарин ҳидига маст бўб турипти.
Бирин-бири қувлаб, баланд-паст учиб
Гулдан-гулга кўчиб юрибти.

Бу қўш капалак сендирсан балки,
Мендан хабар олгани келган.
Энди гаплашмаймиз, кўришолмаймиз,
Учрашувимиз балки маҳшарга қолган.

Майли, болажоним, иймон ёр бўлсин,
Капалак бўлсанг ҳам келиб-келиб тур.
Майли ушламайин, майли гаплашмай,
Фақат елкамдаги фаришта бўб юр.

03.04. 2016 йил.

ТУШЛАРИМГА БОБОЛАРИМ КИРИПТИ

Туш кўрибман, тушимга
Боболарим кирипти,
Улар бари йиғилиб,
Бизнинг уйда юрипти.

Дастурхонлар безалган,
Йўқ нарсанинг ўзи йўқ,
Лекин ҳеч ким емасмиш,
Ҳаммасининг қорни тўқ.

Беруний бобом билан
Хоразмий баҳслашарди,
Фарғоний мотурудий билан
Ненидир аҳдлашарди.

Темур бобом улуғбекка
Ниманидир сўзларди,
Улуғбек самодаги
Юлдузларни кўзларди.

“ҳой болажон, неварам,
Ўзингга бўлгин маҳкам,
Доим яхшилик қилдинг,
Уни тушунувчи кам.

Давлатни ушлаш учун
Керак темир интизом,
Шунда халқнинг олдида
Юзинг бўлмайди мулзам”.

Алишер ҳам шоҳ бобурга

Аста бошин чайқади,
Заҳриддин ҳам алишернинг
Фикрин тезда пайқади.

Сино туриб барчасига
“зам-зам” сувин тарқатар,
Ғуборларни оладиган
Малҳам сувин тарқатар.

Шунда норғул, ёш бир йигит
Кириб келди даврага,
Салом бериб, чўкка тушиб,
Юриб келди даврага.
Ким бу дея, елка қисиб,
Бир-бирига қарашди,
Ўзимизнинг қавмимизми,
Дея секин сўрашди.

- Мустақиллик фарзанди бу, -
Деди кимдир ёнбошлаб,
Сизнинг, бизнинг давомчимиз, -
Деди кимдир сўз бошлаб.

- Яхши бўлди келганингиз,
Кўп кутдик-ку бу кунни,
Бу кунларга етказгунча
Кўп ютдик-ку тутунни.

Биз яшаган замонларда
Олам биздан ўрганди,

“мен-мен” деган казолар ҳам
Таъзим билан турганди.

Лекин, сўнгги беш юз йилда

Ўсиш унча бўлмади,
Бўлганлари камроқ бўлди,
Кўнгил унча тўлмади.

- Энди, болам, замон келди,
Давом эттир ишимиз,
Биздан баланд бўлишликка
Етар сизнинг кучингиз, -

Дея чоллар омин қилди,
Фотиҳаси зўр бўлди.
Ёшлар учун, ёниш учун
Хосиятли қўр бўлди.

Сизлар ҳали бухорийдай
Дунё илмин оласиз,
Одамзотнинг тарихида
Ўчмас из бўб қоласиз.

Боболарим бизга шундай
Тилак қилиб турунгиз,
Фариштадай йўл кўрсатиб,
Елкамизда юрунгиз.

ДУЕТ

Йигит:

- “асалим” деб асал қилиб қўйдингиз,
Шу асалдан ялаб-ялаб тўйдингиз.
Ширинлик ҳам жонингизга тегдими,
Охирида изламай ҳам қўйдингиз.

Қиз:

- Асал ҳеч ҳам айнимайди, бузилмайди,
Пишмаган нон тандирдан ҳеч узилмайди.
Наҳот шуни ҳанузгача сезмасангиз,
Дарди йўқ қизнинг кўзлари сузилмайди.

Йигит:

- Кўзлари эй сузик қиз,
Шайдойингиз бўлибмиз.
Бу шайдойи йигитдан
Қутулмайсиз энди сиз.

Қиз:

- Қутулмасам майлига,
Борармиз боғ сайлига.
Қулоқ ҳам солиш керак,
Жуфт юракнинг майилига.

Иккаласи:

- “асалим” деб охири, асал қилиб олдингиз,
Ёниб турган юрагимга ўчмас олов солдингиз.
Не қилай тақдир экан, пешонада шу бўлса,
“асалим” деб охири, ёрим бўлиб олдингиз.

ЙИЛЛАР ЎҒИРЛАЙДИ УМРИМНИ

Йиллар ўғирлайди умримни,
Яна мақтанади “ёш бердим дея.
Сенга ақл-идрок, туганмас давлат,
Чиройлик қомату, куч бердим дея”.

Берди,
 Берганидан мен ҳам тонмайман.
Лекин,
 Бир жиҳатдан бунга кўнмайман.
Ёш бериб, ёшимни улғайтган бўлиб,
Умрим камайтирганидан қонмайман.

ХЎРОЗ

Тонг отганча солдатдай
Хўроз постда туради.
Яқинлашсанг қоқиллаб,
Қанотларин уради.

Киргизмайди гўшага
У ер унинг ватани.
Айтсам ўхшар эртакка,
“қўриқлайди ватанни”.

Тонг отса хурсанд бўлар,
Тинч ўтди, деб тунимиз.
Тонг саҳардан қичқирар,
“яхши бўлсин кунимиз!”.

Ҳамма тонгдан ният қилса,
Дунё нурга тўларди.
. . . Баъзилар шу хўроздан
Ўрнак олсак бўларди.

11.09.2017 й.

БИЗНИНГ ОТАЛАР

Олтмишга кирдим деб хурсанд бўламиз
Ақл-заковатга тўлган бўламиз.
Эндиги ишларни ёшлар қилсин деб,
Жамоат ишидан қолган бўламиз.

Нафақага чиқишини билиб юргандай
Ишдан бўшабини кутиб тургандай
Эртаси “нуроний” таклиф қилади,
Чунки, нафақадалигин билади.

Индинга “маҳалла”дан қоғоз келади
Нафақага чиққанини у ҳам билади.
“ёшлар иттифоқи” турар навбатда
Маъруза қилмоқлик керак, албатта.

Ҳарбийга кетаётир, сўзламоқ керак
Юксак чўққиларни кўзламоқ керак.
Ватаннинг нелигин англатиш учун
Боболар жасоратин сўзламоқ керак.

Қўшни маҳаллада жанжал бўлганмиш
Қайнона-келини билан уришиб қолганмиш
Уларни яраштириб қўймоқлик керак
Яхши ниятларни туймоқлик керак.

Шундай қилиб бизнинг ота кунни кеч қилди
Уйига ҳар кунгидан анча кеч келди.
Ёшлар қилиб қўймасин деб хатолар,
Тиниб-тинчимайди бизнинг оталар.

Уларга ойлигу-маош керакмас
Дунё тинч бўлиб турса бўлди, бас . . .

14.09.2017 й.

ЁЛҒИЗ ДАРАХТ

(масал йўлида)

Ёлғиз дарахт ўсиб-ўсиб
Боғ бўламан деярган.
Бўйи ўсиб кўкка етгач
Тоғ бўламан деярган.

Атрофимда шамол эсиб
Баргларимни силаса.
Мен касалга чалинмайман,
Соғ бўламан деярган.

Афсус, бир кун довул туриб
Ағдарибди тагидан.
Лек бир дарахт йиқилмабди
Кўшнисининг боғидан.

Улар бири-бирин суяб
Омон қопти довулдан.
Бу дарахтни ўтин учун
Обкетдилар овулдан.

* * *

Шеър ёзсанг,
 Шеърларинг куйилиб келса,
Баъзан қуюқ,
 Баъзан суюлиб келса,
Илҳоминг дарёдай туйилиб келса,
Сендан бахтли одам
 Бормикин шоир?
Қўлингда чертганинг тор бўлса,
Елкангда толеинг бор бўлса,
Сенга бахт ҳамиша ёр бўлса,
Сендан бахтли одам
 Борми созанда?

Атрофинг айланиб ўтишса
Саломга шайланиб ўтишса
Югуриб қўлларинг тутишса
Сендан бахтли одам борми
 Эй инсон?

Бу замон сен учун яралган,
Бу замон мен учун яралган,
Куйланган қўшиқнинг барчаси,
Сен учун, мен учун яралган.

22.10.2016 й.

* * *

Ер юзининг
учдан икки қисми сув бўлса,
Чўл қайдан келди ?
Фикр қил.
Чўлнинг қоқ ўртасида,
Кўл қайдан келди ?
Зикр қил.
Боши йўқ, оёғи йўқ,
Йўл қайдан келди ?
Фикр қил.
Шундай сир-синаотлар орасида,
Омон яшаяпсан.
Шукур қил.
Ер юзида жаннат бўлса
Жаннат сенинг Ватанинг,
Шу Ватанга содиқман деб,
Томирда оқса қонинг,
Фахр қил.
Жаннатда яшаяпсан
Эй Абдулла, каминг йўқ,
Элинг-юртинг осойишта
Набирангдан кўнглинг тўқ.
Шукур қил.

Меҳр кўзда дейди, кўрганинг яхши
Дўстлар даврасида юрганинг яхши.
Адашган кимсанинг қўлидан тутиб
Тўғри йўлга солганинг яхши.

Савоб қил, савобни қилганинг яхши,
Савоб ўзингни қилигин билганинг яхши.
Савоб қилиш гар қўлингдан келмаса,
Индамай бир четда турганинг яхши.

Тонг саҳар ўрнингдан турганинг яхши,
Дунёнинг қизиғини кўрганинг яхши.
Ўтди-кетди даву-давронлар,
Энди қарлик гаштини сурганинг яхши.

УЗОҚДАГИ ЯҚИНИМ

Бормисиз , омонмисиз
Узоқдаги яқиним
Гулмисиз, чаманмисиз
Юракдаги чақиним

Чақинлар олов бўлиб
Юраклар ёниб кетди
Ҳижронга чидой олмай
Тоқатлар тониб кетди

Тунлар бедор ўтди- ку
Кунлар бедор ўтди- ку
Юрак сизни кутди- ку
Узоқдаги яқиним

Қандай хабар оламан
Дардим куйга соламан
Хабар кутиб қоламан
Узоқдаги яқиним

Бу замонинг кабутари
Хат ташимай қўйганми
Хат ҳам йўқ, хабар ҳам йўқ
Омонмисиз яқиним

Бормисиз, омонмисиз
Узоқдаги яқиним
Гулмисиз, чаманмисиз
Юракдаги чақиним

УНУТМА

Тўйиб нафас олишинг бахтлигини унутма,
Сенинг шундай юришинг тахтлигини унутма.

Бахтингни ҳам, тахтингни борлигида асрай бил,
Эл қалбида қоладиган хайрли ишларни қил.

Ўтгани ўтди-кетди, афсусга не ҳожат бор.
Биз учун ёлғиз ғамхўр аллоҳ ўзи нажоткор

Тоза юр, озода бўл, номоз ўқи тонг-саҳар.
Шунда қолган ҳаётинг бўлади ширин-шакар.

Умр шундай югурик, сувдай оқиб кетади.
Кўз очиб юмгунингча поёнига етади.

Тўйиб нафас олишинг бахтлигини унутма,
Шу юришинг абдулло, тахтлигини унутма.

МАЛИКАМ

Қизил кўйлак бўйларинга ярашади,
Ўтган йигит қайрилиб қарашади,
Кимнинг қизи, дея сени сўрашади,
О, менинг маликам, менинг маликам!

Табиат шунчалар сахийми
Қаршингда турган бу охуми?
Ё кўкдан тушган бир вахийми,
О, менинг маликам, менинг маликам!

Шунчалар гўзаллик берибди,
Киприг-у қошингни терибди.
Ўзи ҳам ҳайрон бўб юрибди
О, менинг маликам, менинг маликам!

Сен шунчалар гўзалсан, гўзалсан,
Тилларинг шакар-у асалсан.
Ҳали битилмаган ғазалсан.
О, менинг маликам, менинг маликам!

Қизил кўйлак бўйларингга ярашади,
Ўтган йигит қайрилиблар қарашади.
Кимнинг қизи, дея сени сўрашади,
О, менинг маликам, менинг маликам!

03.04.2019 й.

ЙИГИРМА ЕТТИНЧИ КЕЧА

Йигирма еттинчи кеча,
Фаришталар ерга тушган тун.
Мўмин муслмонларнинг,
Жаннатини кучган кун.

Раббимиз Аллоҳ бўлиб,
Тилагимиз Ҳаж бўлсин.
Имонимиз бут бўлиб,
Гуноҳимиз оз бўлсин.

Қибламиз Уаъба бўлиб,
Жумадан кеч қолмайлик.
Беш вақт намоз ўқишдан,
Чарчамайлик, толмайлик.

Излаганим бир умр,
Аллоҳдан топай паноҳ.
Дилим-тилим бир бўлсин,
Ё алҳамдулиллаҳ!

БИР ҚЎШИҚ КУЙЛАГИМ КЕЛАДИ

Менинг бир қўшиқ куйлагим келади
Қўшиқни мен жўшиб куйлагим келади
Мустақил юртимнинг тўйларин
Тўлиб-тошиб тўйлагим келади.

Тўйларда дўмбирам қўлимда
Дўстларим ўнгимда-сўлимда
Йигирма икки йил йўлинда
Бир қўшиқ куйлагим келади.

У қўшиқ ҳар дилда куйлансин
У қўшиқ ҳар тилда куйлансин
Қай тилда куйласа куйлансин
Бу шоир ким дея ўйлансин.

Дунёни забт этиб куйлайин
Инглиз-у олмонда сўзлайин
Ўзбекка жой керак бўлганда
Энг буюк чўққидан излайин.

Мен шундай бир қўшиқ куйлайин
Дунёни кафтида ушласин
Шу куй, шу қўшиқ янграса
Қарсак чалиб дунё хушласин.

Менинг бир қўшиқ куйлагим келади
Қўшиқни дарёдай тошиб куйлагим келади
Мустақил юртимнинг тўйида
“Андижон полка”га ўйнагим келади.

ДУО ОЛ

“Олтин олма дуо ол
Дуо олтин эмасми?”
Ўтган бизнинг боболар
Ана шундай демасми?

Шундай экан, ду ол
Икки дунёнг ободдир.
Жаннат излаганларга
Бу сатрлар жавобдир.

Имон билан эътиқод
Сингиб кетган бу танга.
Шунинг учун бир умр
Қодик қолдим Ватанга.

ОҚҚЎРҒОН

Кўчалари равон,
Кечалари чароғон,
Эли-юрти фаровон,
Оққўрғон - бу оққўрғон.

Тупрокдан зар яратган,
Дунёга донг таратган,
Ҳаммани ўзига қаратган
Оққўрғон - бу оққўрғон.

Меҳнат қилиб толмаган,
Уялиб ҳам қолмаган.
Режасиз иш қилмаган,
Оққўрғон - бу оққўрғон.

Оти ҳам оқ, ўзи ҳам оқ,
Пахтасидай кўнгли пок
Мағрурлиги, ори – тоғ,
Оққўрғон - бу оққўрғон.

ОҚҚЎРҒОНИМ

(Ф.Б.Омоновга)

*Эллик йил мудраган оққўргон,
Рўйхатда судралган оққўргон.*

*Бугун балқиб чиқди бир қуёш,
Унга эргашишди кекса-ёш.*

*Пастқам ўйлар бузилди, сурилди,
Кўп қаватли уйлар қурилди.*

*Беш ташаббус жамланган,
Ёшлар боғи очилди.
Ёшлар учун бу боғдан,
Зиё нури сочилди.
Бундан қанча йигит-қиз,
Қанот бойлаб учади.
Олим-фозогир бўлиб,
Юлдузларни қучади.*

*Обод бўлди ҳамид олимжон,
Ёнида бой кутубхонаси.*

*Очигини айтайин дўстлар,
Келиб қолди, бугун хонаси.*

*Ҳамид олимжон ҳам
Водийни эмас,*

Энди оққўргонни кезиб юради.

*Бўлаётган яхши ишларни,
Кўргошин қалб ила сезиб туради,
Оллоҳдан зафарлар тилаб туради.*

*Бозорини қириб кўринг,
Ҳамма нарса бор,
Кийим-кечак, мевалар бисёр.*

*Эртадан кўнгли тўқ,
Ҳеч бири нолишмайди,
Тошкентиниз бозоридан
Сира ҳам қолишмайди.*

*Нодир қори масжиди
Савлат тўкиб турипти,
Унда хожи оталар
Номоз ўқиб юрибди.*

*Оққўргонликлар доим
Вилоятда бош бўлсин,
Ҳар йили зафар қучиб,
Еганлари ош бўлсин.*

*Йўл қурган, кўприк қурган
Савобларни олади,
Халқининг, миллатининг
Ҳурматида бўлади.*

*Туманимиз гулласин,
Очилсин, яшнайверсин,
Туманбоши халқимни
Олдинга бошлайверсин.*

ҚАЙДА ЭДИНГ

Оёқлари оғриб йўлда толганида,
Сени кута — кута ухлаб қолганида,
Баъзан юрак ҳуруж қилиб қолганида,
Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг,
Роҳат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Оҳ, урганда, оҳларида олов эди,
Юраклари ёниб — куйган ялов эди.
Қилмишларинг юрагига қалов эди,
Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг,
Роҳат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Куйиб — куйиб отанг ўтди, кули ҳам йук,
Энди сенга гапирарга тили ҳам йук,
Баъзан бошинг силайдиган қўли ҳам йук,
Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг,
Роҳат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Ота қадрин ота бўлди, билар деди,
Насиҳатга энди кўнар, қилар деди,
Фарзандини силаганда билар деди,
Шунда ҳам сен билмадинг-а — нодон бола,
Энди йиғлаб, йиғлаб — йиғлаб қилма нола.

Отанг кетди қайтиб келмас томонларга,
Энди ўзинг қолдинг ушбу замонларда,
Қандингни ур, яша салқин томонларда,
Нодон бола, доно бола, ота бола,

Отанг куйди, сен куймасдан яша бола.

МАМЛАКАТ

Жамалак сочингдан айланай,
Камалак қошингдан айланай,
Қирқ саккиз ёшингдан айланай,
Мени суйдирган мамлакат,
Мени куйдирган мамлакат.

Юракда бир ғулув айланди,
Жиловим сочингга бойланди,
Абдулла сен томон шайланди,
Мени куйдирган мамлакат,
Мени суйдирган мамлакат.

Не учун илгари кўрмадим,
Оҳ-тортиб изингдан юрмадим,
Тоғ бўлиб қаршингда турмадим,
Мени куйдирган мамлакат,
Мени суйдирган мамлакат.

Каридик демагин, қарилик
Элликдан ўтганда киради.
Юракда мухдббат соф бўлса,
Олтмишда оловдай юради.

Қариганда суйган ёмон,
Қариганда куйган ёмон.
Не бўлса бўлди, тамом . . .
Мени куйдирдинг мамлакат,
Мени суйдирдинг мамлакат.

ТУШ

(ҳазил)

Олтмишда ошиқ бўлдим,
Ул санамнинг кўксина.
Оҳ, ёшлигим қани деб,
Абдуллажон ўксима.

Ўксишга ҳеч ҳожат йук,
Ўзгалардан нажот йук.
Қари деган ҳужжат йук,
Қарайвергин кўксина.

Сендан пул олармиди,
Камайиб қолармиди,
Қанча боқсанг боқавер,
Ул санамнинг кўксина.

Юрак қурғур қаримас,
Севги ундан аримас,
Қариганда бахт кулиб,
Ул санама ёқсама.

Пешвоз чиқиб йулларидан,
Аста ушлаб қўлларидан,
Боғи эрам гулларидан,
Кукрагига тақсама.

У ҳам меҳрбон бўлиб,

Аста қўлтиқдан олиб,
Йўлга пояндоз солиб,
Етаклашиб кетсама.

Қариганда қалтираб,
Неларнидир чулдираб,
Айтганлринг абдулла,
Туш экан деб ўксима.

ГУМОН

Армон билан яшадим,
Гумонларда "сир" кўрдим.
Ҳар қадам босишингда,
Тирноғингда "кир" кўрдим.

Гумон шундай учқурки,
Ҳатто шамол етолмас.
Давоси йуқ дард экан,
Ҳеч бир даво кор қилмас..

Ишонч билан яшагин,
Ишонч бўлса, гумон йўқ.
Гумон қилма, гумон қилган
Мусулмонда имон йуқ.

ДЎСТ

Бу замондан саховат
Сўрасангиз не бўлғай,
Косангиз оқаради,
Омборлар донга тўлғай
Дўст дебон дўст йўлинда
Жон фидо айласангиз
Сизнинг дўстингиз энди
Минг эмас, минг битта бўлғай
Дўст топиш қийин эмас,
Уни сақламоқ қийин
Жон фидо айламас эркан
Битта ҳам дўст қолмағай
Эй абдулла дўст учун
Жонинг фидо айлагил
Шунда дўст орасинда
Ортиқча сўз бўлмағай
Яхши сўз жон озиғи,
Дўстдан-дўст кўпаяди
Ёмон сўз бирлан эса
Битта ҳам дўст қолмағай
Дўстни сақла абдулла,
Дўст билан обод уйинг
Дўст келмас эрса уйнинг,
Хосияти кам бўлғай.

Абдулла маъдиев

19.02.2020 й.

ИСТАДИМ

Бир ғарибнинг кўнглини,
Шод айламоқ истадим.
Вайрона бўстонини,
Обод айламоқ истадим.
Истадимо-истадим,
Ўзини ҳам қистадим.
Обод кўнгил ҳақида
Достон битмоқ истадим.
Кўнгил обод ўзи шод,
Бўлди мендан миннатдор
Менинг кўнглим ҳам ундан
Бўлди шодон истадим.
Ишларимга барака,
Ҳаётимга нур кирди.
Кўнгилларим нуруфшон
Бўлди обод истадим
Бир ғарибнинг кўнглини
Олмоқ қаъба билан тенг
Деганлари рост экан
Қаъбатулло истадим
Мен унга яхшилик деб
Қилганларим ўзимга
Қайтган экан вожаб
Қаъбатулло истадим.

28.02.2020 й

КОРОНАВИРУС

Ваҳимага берилманг,
Хавотирга ҳожат йўқ.
Ўзингни-ўзинг асра,
Ўзгалардан нажот йўқ.
Кўчаларга чиқмай тур,
Карантин ўтмагунча.
Коронавирус деган,
Бало чиқиб кетмагунча.
Кўлингни савунлаб юв,
Тоза юр, озода бўл.
Вирус билан курашгани,
Керак экан тоза кўл.
Ҳатто, нафас олишинг,
Докадан сузиб ўтсин.
Вирус деган балолар,
Келолмай захар ютсин.
Ўз уйинг ўзинг асра,
Болаларинг кўшилсин.
Келаётгани вируснинг,
Йўллари ҳам тўсилсин.
Сақлангани сақлайман,
Деган аллоҳ сўзи бор.
Бизнинг ҳар ишимизда,
Унинг пинхон кўзи бор.
Оллоҳ айтган амалларни,
Билиб-қилиб яшайлик.
Бир чўқим ошимизни,
Хотиржамда ошайлик.

Тик оёқда тик-турган,
Дўхтирлар омон бўлсин.
Коронавируслар ҳам,
Шу билан тамом бўлсин.
04.04.2020 йил

ТЎРТЛИКЛАР

Она дея кўп ёзишди,
Тугамайди.
Ватан дея кўп чизишди,
Тугамайди.
Она ватан дея қанча ёзган билан
Денгиздан сув олган каби
Тугамайди.

* * *

Қилиғинг қитиқлаб жонимни,
Кўпиритириб юборди қонимни.
Авайлаб-асраб ўстирган
Омонат сақлардим танимни.

* * *

Қўлни белга қўйсанг қувват бўлади,
Шакар қайнаб-қайнаб новвот бўлади.
Қўлинг ишда, дилинг аллоҳда бўлса
У дунёнг, бу дунёнг обод бўлади.

* * *

Дунёга ҳеч ким устун бўлмайди
Кўп қатори мен ҳам биладан.
Худо берган умрим борича
Шу элимга хизмат қиламан.

ЕТТИ ОТА

(Шажара-достон)

“Ўғил бола етти отасини билиши керак” дейди доно халқимиз. Қўлимдан келганича ҳаракат қилдим. Тўртта отамни топдим. Бешинчиси ўзим, олтинчиси ўғлим, еттинчиси неварам. Ҳеч бўлмаса энди кейинги авлод етти отасини билишади-ку. Шунга ҳам шукур . . .

Муаллиф.

Ҳаёт деган бир карвон,
Кетиб-кетиб боради.
Ул карвонга эргашиб,
Умрим ўтиб боради.

Умр деган югурик,
Сувдан-да тез оқаркан.
"сиз ҳали ёш йигитсиз"
Деса сизга ёқаркан.

Шу сўзларнинг кайфида,
Ўтиб- ўтиб кетибмиз.
Худо хоҳласа бу йил,
Эллик саккизга етибмиз.

Йил югурик умрлар,
Чопиб-чопиб кетади.

Бу ўткинчи дунёда,
Бир кун навбат етади.

Шунинг учун боримни,
Оқ қоғозга туширай.
Кейинги авлодларга,
Фариштадай учирай.

Улар билсин боболар,
Кимлар бўлиб ўтганин.
Қандай юртларда яшаб,
Қандай келиб- кетганин.

БИРИНЧИ АВЛОД

Мен билган боболарнинг
Каттаси абдушукур
Салла ўраб чиқсалар
Сиймосидан ёғилар нур

Мулла абдушукур деб
Ҳамма ҳурмат қиларкан
У киши ҳам қавмини
Жуда яхши биларкан

Мулла ёлғиз ўғлига
Юсуф деб от қўйипти.
Илм бериб чарчамай
Камолига тўйипти.

ИККИНЧИ АВЛОД

«Ўзбек адабиёти»дан

1960 йилда, тошкентда ўзср давлат бадиий адабиёти наشريёти томонидан чоп этилган «ўзбек адабиёти» тўртинчи том, биринчи китобининг 177-196-бетларида бобом ҳақида қуйидагича ёзилади :

XIX аср иккинчи ярми ва XX аср бошларида ўзбек адабиётининг кўзга кўринган вакилларида бири мулла абдушукур ўгли юсуф сарёмий тахминан 1840 йилда чимкентнинг сарём қишлоғида туғилди.

Юсуф ёшлик вақтлариданоқ. Адабиётга катта муҳаббат билан қаради, ўзбек ва форс-тожик адабиётларининг йирик намояндалари лутфий, навоий, бедил ва ҳофизларнинг асарларини кўп мутолаа қилди. У ҳуснихатга ҳам қизиқиб, ўз даврининг етук хаттоти бўлиб етишди. Юсуф чимкент ва бухоро шаҳарларида ўқиган. Юсуфнинг қайси йиллардан ижод қила бошлаганлиги маълум эмас. У жуда кўп ишқий-лирик газаллар, мухаммаслар, мураббаълар ва таржиъбандларнинг авторидир.

Юсуф сарёмийнинг ижодида сатирик характердаги асарлар ҳам учрайди. Аммо унинг -сатиралари бир ерга тўпланмаган ҳамда ўрганилмаган.

Юсуф сарёмийнинг сатирик ва юмористик асарлари билан бир қаторда, диний-мистикани тарғиб қилувчи асарлари ҳам учрайди

Юсуф сарёмий тошкент, бухоро ва қўқон шаҳарларига бир неча бор саёҳат қилади, у ердаги олим ва адабиёт аҳллари билан

дўстлашади. У 1912 йилда ўз қишлоғида вафот этди. Сарёмийнинг газалларидан намуналар шу даврда нашр қилинган баёзларда чиққан.

Юсуф сарёмий вафотидан кейин шоир тавалло томонидан 1914 йилда «баёзи мавлавий юсуф сарёмий» номи остида унинг асарлари нашр этилган. Унинг ҳажвий асарлари бу тўпламга киритилмаган.

Ана шундай экан бизнинг боболаримиз,

Боболарга етсин наволаримиз.
Аҳмад яссавийга нафақат юртдош,
Унга ўхшаб кетар айтган наволарингиз.
Аҳмад яссавийни пирим деб билган,
Сайрамда сайрамга кўп ишлар қилган.
Илмли-билимли бўлишга чорлар,
Солиҳ амалларни қилишга чорлар.
Агар бекор ўтса инсон ҳаёти.
"беҳосил ҳаёт" деб куну-тун зорлар,
У борган давралар гулгун ёнарди,
Ҳаётга-меҳрга ҳамма қонарди.
Шундай давраларнинг у гули эди,
Сайрамнинг сайраган булбули эди.
Булбул нола қилиб номи таралди.
"сайрам ота - сонсиз боб!" - шони таралди.

* * *

Мулла абдушукур ўғли юсуф сарёмий,
Илмни-билимни сайрамда олди.
Илмга - билимга бу чанқоқ йигит,
Олган билимига қоникмай қолди.
Форс-тожик, араб тилин биларди,
Навоий, бедилга ҳавас қиларди.
Яссавий, фузулий, хофизларни ҳам,
Ёддан айтар эди, ёддан биларди.

* * *

Илмга -билимга чанқоқ юраги,
Эл-юртга омонлик эди тилаги,

Куч қувватга тўлган эди билаги,
Энди қаён борсин юсуф, илм истаб.
Ғазаллар битдилар ғазалхон бўлди,
Муҳаммас, мусаддас, рубоий тўлди.

Қитъа, фард, таржиъбанд- ҳаммаси бўлди,
Энди қаён борсин юсуф, илм истаб.
Илм истабтошкентга келгани аниқ,
Илмга - билимга юраги ёниқ.
Элига-юртига тилаги тиниқ,
Энди қаён борсин юсуф, илм истаб.
Илм истаб юсуф чанқоқ юрарди,
Бухоро илму-толибларни чорлаб турарди.
Юсуф ўз бахтини унда кўрарди.
Бухорога борди, юсуф илм истаб.

* * *

Бухорода илм олиб қайтди элига,
Не юкларни боғлаганди энди белига,
Қандай яхши қушлар қўнди унинг қўлига,
Лекин турсунжондай гўзал бўлмади.

Қанча-қанча ғазал битди улар номига,
Улар ҳам бўш келмадилар, тортди домига,
Лекин дардкаш бўлолмади юсуф ғамига,
Юрагидан битган ширин ғазал бўлмади.

Умр ўтар, ёши кетар уйланмоқ керак,
Гўзаллар гўзалин сайламоқ керак,
Бир охуни ипга бойламоқ керак,
Лекин, турсунжондай асал бўлмади.

Пешонада бори турсунжон экан,

Мамаюсуф ори турсунжон экан,
Юракдаги зори турсунжон экан,
Турмуш қуриб ундан ўсал булмади.

* * *

Ширин ҳаётининг ширин дамлари,
Ортда қолиб кетди ҳаёт ғамлари.
Ўғил фарзанд кўриб, ўғлига энди,
Маъди махсум дея қўйди номларин.

Худо берганига беради экан,
Ҳалол юриб, ҳалол турсанг келади экан,
Ўғил орқасидан яна бир ўғил,
Ёлғиз юрмасин деб беради экан.

Мадазим махсум деб отларин қўйди,
Маҳаллани чақириб катта қўй сўйди.
Ҳамма ҳазил-ҳузил, шеърхонлик қилиб,
Мамаюсуф домланинг меҳрига тўйди.

Худо ўғил берди, учинчи фарзанд,
Мамаюсуф домла ҳаммадан хурсанд.
Фазлуллоҳ деб унга отлар қўйишди.
Яна хушчақчақлик, қўйлар сўйишди.

Шундай бошладилар турмуш ташвишин,
Муҳр яшаш, ҳаттотлик ишин.
Заргарлик, ҳақимлик қила бошлади,
Юритиш керакда оиланинг ишин.

* * *

Юсуф ижод қилар гуркираб -ўсиб,
Кечаси шоиру, кундузи косиб.
Довруғи ёйилар, ҳатто тошкентга,
Етиб келган эди чимкентдан ошиб.

Уни кўрмоқликни истаб қолдилар,
Суҳбат қурмоқликни қистаб қолдилар.
Ўша даврдаги казо-казолар,
Бирга бўлмоқликни истаб қолдилар.

* * *

Бир-икки оғиз гап шоирнинг шаклу шамойили, шахсияти ҳақида. Яна икромжон ота хотираларига мурожаат этамиз. У киши бу ҳақда шундай ҳикоя қилади: «юсуф сарёмий баланд бўйли, қорамағиз, юзи ўртача тўлаликдаги ҳозиржавоб, нозиктаъб, ним жилмайиб сўзловчи, салобатли сиймо эди. Домла жуда одамохун эдилар. Суҳбатларига ҳамма муштоқ бўларди. Чойхона одамларга тўлиб кетарди. Кенг яғринли, гавдали, қоракўз, қорақош, қизил-мағиз юзли, кенг пешонали домлага ихчамгина салла жуда ярашиб турарди».

(б.қосимов, м.тожибоева. “юсуф сарёмий”. Танланган асарлар. Тошкент, “маънавият” - 2002).”

Ҳам одам охун, ҳам ҳозиржавоб,
Кўлдан келганига қиларкан савоб.
Шунинг чун домланинг ҳурмати баланд,
Этагини ушлаб қиларкан тавоф.

Домла юрган жойда кулги юради,
Ҳурматига ҳамма қатор туради.
Ҳамма сайрамликлар қатори у ҳам,
Оддий, камтар ҳаёт суради.

* * *

Ўзфаши қўлғезмалар фондидаги а. Носиров материаллари орасида «гулистон»нинг мутаржими муродхўжа домланинг бир воқеий ҳикояси сақланади. «мажлисда бадеҳатан айтарди ва

хотири жуда тез эрди», — деб ёзади у ва шундай ҳикоя қилади: «бир кун баҳор айёмида фақирнинг ҳужрасинда — мадрасаи бек*да бир қанча шоирлар билан ўлтирушга камзуда юсуф домла ногоҳ ота мазорига саёҳат ва зиёрат билан бормоқимизни ташиқ айлаб сўради. Хуллас, ул тарафга жўнадик. Йўлда чархий кўчасида ҳовлиси бор фақирнинг. Хешларимдан бўлмиш саидакбархон навжувонни чақириб кўрсам, ҳовлисидан бир бола чиқиб, «акам чакалакка кетганлар», — деди. Шул онда мавлоно юсуф бадеҳатан:

Биз келсак, кетган эканлар чакалакка,
Раҳм айламайин бир неча биздек кафалакка,—

Дея ушбу радиф ва баҳрда кўчада бир газал айтадилар, йўлдаги ҳамроҳлар — камий, зулулий**, омилий*** деган шоирлар мавлононинг иқтидорига ҳайрон қолдилар».

* - эски жувадаги “бекларбеги” мадрасасида ю.сарёмий таҳсил олган.

** зулулий - наманганлик шоир, хх аср боши матбуотида фаол иштирок этган.

*** омилий - муллақосим мўминжон ўғли(1864-1944), тошкентнинг бешёғоч даҳасидан).

(б.қосимов, м.тожибоева. “юсуф сарёмий”. Танланган асарлар. Тошкент, “маънавият” - 2002).”

Афсус, ҳажвлари китоб бўлмаган,
Бизнинг авлодларга етиб келмаган.

Шоирнинг ҳурмати кўп улуг эди,
Ижоди баркамол ва тўлиқ эди.

Сайрамда "тошкент" деган маҳалла бўлар,
Унда юсуф домла ҳаётин қурар.

Тошкенту самарқанд, қўқон, фарғона,
Дўстлари соғиниб ёна ва ёна.

Қимизхўрлик учун борар эдилар,

Юсуф ҳам тошкентга келар эдилар.

Юсуф Сарёмий Тшкентга келганида кўтинча қаландархоналик қосимхонтўра — музтарибларникига тушар, гоҳо сайрамдан миниб келган отини шу ҳовлида қолдириб, самарқанд, бухоро, хўжанд, қўқон, фаргона шаҳарларига дўстлариникига йўл олар экан. Бу ҳақда мўминжон-тошқин

Шундай ёзади: «ҳар йили юсуф сарёмий сарёмдан от билан келиб, шу қосимхонтўра — музтарибнинг меҳмонхонасига тушиб, 2-3 кун меҳмон бўлганидан кейин, отини шу жўрасиникига ташлаб, ўзи бухоро, самарқанд ҳам фаргона шаҳарларига, адабиётшунос ва ихлосманд одамларникига юриб кетар эди. Шоир музтариб отбоқар — хизматкорига буюриб, сўфининг отини боқтириб келтирар, келишига яна совутиб, тайёрлатиб қўяр эди».

Қосимхонтўранинг отаси сайфиддинхонтўра тошкентлик қаландарларнинг пири бўлиб. Шоирларни тўплаб, суҳбат қуришни хуш кўрарди. Бу даргоҳда табиатан бадиҳагўй, ҳажсвий истеъдоди ҳам рубоийсидан қолишмайдиган юсуф сарёмийнинг обрўси баланд эди.

*(Б.Қосимов, М.Тожибоева. “Юсуф Сарёмий”.
Танланган асарлар.)*

*Дунё ўзи шундай бирпаслик бека,
Унга кимлар келиб, кимлар кетмаган.
Унинг дўстлари кўп, ҳурмати бисёр
Лекин юсуфда ҳам қолиб кетмаган.*

*Хизматга-хизмат, иззатга-иззат,
Қўллар кўксиди шай турган доим.
Ёзиглиқ кўрпача, дастурхонида,
Тўртта ширин патир, чой турган доим.*

Мўминжон-тошқин каримбек камийга жиян — акасининг ўғли бўлади. Ўзининг «тошкент шоирлари» қўлёзмасида гувоҳлик беришича, камий билан юсуф сарёмий муносабатлари ниҳоятда

самимий, дўстона кечган хислат, мискин, сидқий, таваллоларни юсуф сарёмий билан таништирган ҳам камий бўлади. Улардан тавалло сарёмийга бевосита шогирд бўлиб қолди. Ҳатто унинг тахаллусини ҳам шу шоир қўйиб берган эди.

Биргина кичик замондошларини эмас, бир-бирларини зойибона яхши билган икки устоз шоир ю. Сарёмий ва муқимийни ҳам топиштириб қўйган камий бўлади. Дарвоқеъ, собир абдулла «мавлано муқимий»да ушбу воқеани шундай тасвирлаган эди:

«...муқимий билан камий гиштин зина билан чиқиладиган «кўкалдош»га кўтарилдилар ва жиловхонада кутиб ўтирган хислат, мискин, сидқий, таваллоларни юсуф бир йигитга дуч келдилар. Бу йигит шоир хилватийнинг ўғли азко* эди. Хужрага киргач, бир қозғозчиқариб тутди, унда шоир хилватий муқимийни уйига таклиф қилиб, сайрамдан юсуф сарёмий келганлиги, у киши муқимий билан танишишига иштиёқманд эканлиги, эртага кеч ташириф буюрилишини илтимос қилган эди. Муқимий номани кўздан кечиргач, табассум билан камийга узатди :

— мулла каримжон, бугун ўнг ёнимиз билан турган кунимиз экан, хурсандчилик! Ҳурматли юсуф сарёмий билан кўришишига муяссар бўлсак, яна ҳам улуғ иш бўларди.

— у кишини бугунга таклиф қилган эдик, бу кеч матбаа ношири гулом поччанинг** уйларига мукаллаф эканликларини айтиб, эртанинг ваъдасини бердилар.

Азкодан бу сўзни эшитгач, иккалалари баб-баравар кулиб юбордилар. Камий муқимийнинг елкасига қоқиб, яна ҳам қаттиқроқ кулди :

— ўта улуғ иш бўладиган бўлди. Сарёмий билан ҳам эрта, ҳам бугун тўйиб суҳбатлашишимиз мумкин».

* азко(1870-1936) - мўминжон тошқин маълумотида кўра кўкчалик султонмуҳаммад роғибий(1835-1898)нинг ўғли(қаранг: “тошкент шоирлари . . .”, 402-бет. Хилватий эса : “тазкирани қайғомий”да андижонлик деб берилади. Қўлёзма(2-ж.383-бет).

** - гап чамаси , ношир гулом ҳасан орифжон устида кетаяпти(б.м.м.м.т.).

(б.қосимов, м.тожибоева. “юсуф сарёмий”. Танланган асарлар.

*Ҳа, икки шоир-икки олий зот,
Бир-бирин бағрига босиб кўришди.
Тўрга чиқинг дея ҳурматин қилиб,
Бир-бирига қараб туришди.*

*-тўрда икки жой бор, иккингизга ҳам,
Дея камий марҳамат қилди.
Сиз юринг дея юсуфнинг,
Муқимий қўлтигидан олди.*

*Ҳар иккисин тўрга ўтқазиб,
Фотиҳалар чиройли бўлди.
Шоирлар, мухлислар, хофизлар билан
Икки хона одамга тулди.*

*Мушоира тонггача бўлди,
Ҳофизлар ҳам қўшиқ куйлашди.
Кулгилардан жағлари толди,
Қизик-қизик, қизик сўйлашди.*

Собир Абдулланинг "мавлоно муқимий" асарида муқимий бу учрашувни қуйидагича эслайди:

Бундан бир неча ой олдин матбаа нозири ва ношири гулом ҳасаннинг меҳмонхонасида ўтган тансиқ суҳбатни эслар экан, ўшандай суҳбатнинг яна қайтарилиши энди мумкин бўлмас деб ўйлади. Ахир, инсоф билан айтганда тошкентнинг кўпчилиги фозил, шоир ва хаттотлари шу кеча тўпланган эдилар. Овозини грампластинкага ёздириш учун қўқондан келган фарзинча билан абдуқодир ганчкорнинг ўқиб берган қатор мақомлари, шожалил, шобаротларнинг ҳурмати юсуф сарёмий газалига айтган қўқон ушшоқлари, айниқса

юсуф сарёмийнинг ўзи бу суҳбатга хол бўлиб тушганлиги
ётган ерида муқимийни ҳаяжонлантирмай қўймас эди.

Қўқон ушшоғи

Қаро кўзунгни асири мудом сурмаи ноз,
Замона кўрмади бир сан кабибути танноз.
Ваҳ, у на шўх кўзинда, танимда юз табу тоб,
Не маст нуқта сўзинда, дилимдасўзу гудоз.
Чаманда сарв қаддингдек латиф эмас шамшод,
Юзинг гули каби ризвон гулиэмас мумтоз.
Юзунгни равзада насрин хаёл айласа кам,
Латофатингни эрам боғидапари деса оз.
Отарда сийнама ҳар бир ухунга жон берайин,
Ки бўлса наргис хиндуйи ғамза, тирандоз.
Рақиблар била май ичди бизнидоғ қилиб,
Мудом дилбар душманнавозу дўстгудоз.
Рақам чекарда хати анбарингни котиби сунъ,
Берибдур лаълингга ёқут суйибиладан пардоз.

Хумори бодаман, эй соқий, тутаёғ манга,
Етушти мавзуси гул, мутриб, эттаронани соз..
Ичурди илгида гулрух бинафша жомида май,
Бул эмди, юсуфий, чун авнадалибнағматароз.

*Хусусан, шобарот, шожалил ва солиҳ ҳожилаар билан
пойгакда одоб билан ўтирган норгул, шерсурат, ёқимли йигитга
навбат берилганда, у мақомларни чиройли ўқиб, ширали ва кучли
овози билан аҳли суҳбатни ҳайратда қолдирган эди. Бу йигитни
муқимий билан юсуф сарёмийга мулла тўйчи деб
таништирдилар.*

*(С. Абдулла. "Мавлоно Муқимий". Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва
саънат нашриёти. Тошкент 1978 йил).*

Яхши одам билан яхши учрашув,
Абадий ёдингда қолади экан.
Олий зотлар берган сенга тасалли,
Ҳамма ташвишингни олади экан.

Муқимий тан берди юсуф зеҳнига,
Ўзининг кўнгли ҳам ёришиб кетди.
Икки олий зотнинг фикри-зикри ҳам,
Бир-бирига қоришиб кетди.

* * *

Муқимий тошкентга келиб ўрнашганининг иккинчи куни каримжон камий билан сайрамга бориб, бир неча кун юсуф сарёмийга меҳмон бўлди, туркистон ва чимкент саёҳатларидан тугалмас хотирот билан тошкентга қайтди.

(С. Абдулла. "Мавлоно Муқимий". Т-1978).

Юсуф: сайрам-тошкент ўртасига,
Дўстлик кўпригин қурган.
Бу кўприклардан қанча олий зотлар,
Шоирлар юрган.

Юсуф эса уларга доим,
Мезбон бўлиб турган.
Лек, шундайин ширин замонда,
Юсуф гуллаб юрган чаманда.
Бир нохушлик, ўғли фазлуллоҳ,
Вафот этди сайрам томонда.

Юсуф сарёмий 1906 йилда ёзган "марсияи писари фазлуллоҳ ном" асарида:

Баҳори умри хазон ўлди, оҳ кани бойирим,
Узулди нахли ҳаётимни шохидин самарим.
Қарииғонимда бу бори чарони матомдин,
Нетай, қаддим букулуб, синди, дўстлар, камарим

. . . Дея зорланади.

Шундан олти йил ўтгач, 1912 йилда юсуф сарёмий вафот этади.

Тошкентда юсуф сарёмий билан мавлоно муқимийни таништириб, яна сайрамда ҳам уларнинг ўзаро учрашувларида беминнат воситачи бўлган каримбек шарифбек ўғли - камий жияни мўминжон муҳаммаджонов - тошқин икковлон, 1912 йилнинг апрел ойида извошда авлиё-ота (тароз) га отланади. У йўл-йўлакай юсуф сарёмийни зиёрат қилмоқчи бўлади.

Аммо камий сайрамда тасодифан буюк шоирнинг таъзияси устидан чиқади.

Бу воқеани мўминжон муҳаммаджонов ҳали нашр этилмаган "тошкент шоирлари" номли тазкира характеридаги қўлёзма асарида мухтасар қилиб ёзиб қолдиради.

Тошкентлик маданият аҳли орасида юсуф сарёмийнинг ҳурмати баланд эди. Унинг вафотини эшитган камий - тошкандий, тавалло, хислат ва бошқалар унга бағишлаб марсиялар битадилар.

Камий тошкандий:

Ўтиб кетди афсус даврони, юсуф,
Тутиб мотамин қолди аҳвони, юсуф,
Етушганда етмишга умри азиз,
Ажал охири тутди дамони, юсуф.
Сўзим қолса оламга бадаз ўзим,
Дер эди дилида кўп армони юсуф.
Чиқиб бир жувонмард ихлосманд,
Кўринг чоп қилдирди девони юсуф.

Ки яъни тавалло лақаб талмизи
Этиб саи орттирди бас шони юсуф.
Ҳамма бўлди сероб тасхихдин,
Ғазаллар айди чун ғазалон юсуф.
Комий рўйи таъби ийла тарихин айт,
Хуш бўлди навтаъби девони юсуф.
(1332 ҳ.й.)

Тавалло:

Эдим бу соҳиби девона шогирд,
Этардим хизматини аз дилу жон.
Отамнинг номи ҳўҷамёр эрди,
Манинг отим эрди мирзо тўлаган.
Тавалло деб таҳаллус лутф бирлан,
Жаноб устозим манга қўйган.
Эшитгач рихотин ул устозим,
Оқиздим кўзларимдан ёш чандон,
Ажал андан асарлар қолдирибон,
Ўзин қилди қора тупроқда пинхон.
Очилди рўйи бирла бу тавалло,
Деди тарихини "бир ғунча девон".
(1332 ҳ.й.)

Шоирнинг шеърлари ҳаётлигида турли баёз - тўпламларда босилган. Масалан, уларга "баёз" (1893), "баёз", (1907), армуғони хислат (1911), "баёзи муҳалло" (1912), "баёзи гулшани ашъор", "баёзи хазиний" (1912) кабиларни киритиш мумкин. Ушбу тўпламлар шоир ижодий меросини тўплаш ва мухлисларга етказишнинг илк босқичидир. Сарёмий ижодига эътибор вафотидан кейин ортди. 1914 йилда шогирдитавалло устози асарларини йиғиб, "девони мавлавий юсуф сарёмий" номи билан нашр этди. Бу шоир ижодий меросини ўрганишда асосий ва ягона манбадир. Афсуски, унинг қўлёзма нусхасини учратмадик. Табиийки, тошбосма нусхалари анча (масалан, ўзфашида, 117,

118, 119 , 120, 6028, 9072; андижон шаҳар адабиёт ва санъат музейида - 1720, 2185, 728, 799 ва ҳ.к.).

Китобга расулмуҳаммад шоший ўғли мулла ўтаб хаттотлик қилган. Камий, васлий, саъдий, хилватийлар таърих битганлар, ношир "жувонмард, ихлосманд" таваллони, "хатти хўб" мулла ўтабни олқишлаганлар. Китоб анъанавий девон тартибига амал қилиб тузилган. Ҳажми 160 бет бўлиб, шоирнинг ғазал, мухаммас, мусаддас, рубоий, қитъа, фард, таржиъбанд каби 12

Поэтик жанрга мансуб 200 дан ортиқ шеъри киритилган. Умумий адади 4684 мисра. Энг ката ўринни ғазал эгалайди: 131 та (2706 мисра). Муҳаммаслар (жами 15 та) ҳам салмоқли (1065 мисра) ўрин тутди. Бир қисм шеърлар форсийда ёзилган.

Сарёмий замондошлари шоир салоҳиятини юксак баҳолаганлар. Камий унинг ғазалларини сўз ўйини билан "ғазалон" (ҳам ғазаллар, ҳам гўзаллар маъносида) деб таърифлади. Хислат эса девонга "гулшани аҳли муҳаббат" деб таърих ёзди.

Дарҳақиқат, юсуф сарёмий қалами пухта шоир. Сўзни, оҳангни теран ҳис этар, шеър санъатидан яхши хабардор эди. Ўзбекчада ҳам, тожикчада ҳам бирдай ёза оладиган шоир эди. Унинг навоий, фузулий, андалиб, амир, ҳофиз шерозийга боғлаган гўзал муҳаммаслари бор. Ғазал, таржиъбандлари орасида юксак шеър санъати намуналари дейиш мумкин бўлганлари ҳам учрайди.

(б. Қосимов, м. Тожибоева. Ю. Сарёмий. Танланган асарлар.)

Шоир сайрам қишлоғида қози байзовий мазорига дафн этилган. У кишининг васиятларига асосан китоблари қопга солиниб, ёнларига кўмилган экан.

УЧИНЧИ АВЛОД

Юсуф Сарёмийнинг ўгли мади махсум мўмин, яхши одам эди. Биз "дума" кезимизда улар ҳам "дума" бўлганлар. Руслар чимкентни, сўнг сайрамни урушиб олиб, тоғ томонга чиқиб кетганда, бир гилза (сувалоқдай ўқ) кўчага тушиб қолибти. Мади махсум уни уйига олиб бориб уриб, очиб кўрганда порох портлаб кетади. Ханникка қулаган махсум ўлмай қолади.

(профессор, сайрам музейи мудирини мираҳмад ҳожи мирхолдоров ва ўрмон собир "сайрам сабоси" газетаси 2005 йил 5 ноябр. Сиддҳжсон домла суҳбатидан, музей архивидан).

Мади махсум уч ўғил, тўрт қиз кўрган,
Фарзандларга бой бўлган.
Фарзандлар ҳам бир-бирига,
Меҳрибон ва "сой" бўлган.

ТЎРТИНЧИ АВЛОД

Энг каттаси мадамин,
Кейингиси зулайҳо,
Ҳумайро ва хомида,
Солиҳа, убайдулло,
Кичкина эркатои,
Мадиев зикрулло.
Булар ҳам ўз йўлида,
Болаларга бой бўлган.
Болалар ҳам меҳрибон,
Бир-бирига "сой" бўлган.
Алғов-далғов замонда,
Сайрам деган томонда,
Мол-дунёни қолдириб.
Кўчган тошкент томонга.

Мадазим махсумда ҳам
Фарзандлар ширин бўлган.
Чироғин ёқиб унинг,
Лутфулло, муҳаммад,
Ирисмат қолган.

Лутфулла, муҳаммад,
Тошкентда яшашган.
Ирисмат сайрамда қолган.

Мен ҳали туғилмасдан
Мадамин бобом бўлган.
Зулайҳо аммамиз ҳам,
Ҳумайро аммамиз ҳам,
Тошкентда яшаб қолғон.
Ҳамида аммамиз сайрамда,
Солиҳа аммамиз чимкентда бўлган.
Убайдулла бобомиз,
Зикрулло отамиз алимкентда
Яшаб ўтишган.

БЕШИНЧИ АВЛОД

Мадаминдан бош авлод,
Насрулло бобо бўлган.
Ҳар кимнинг юрагига,
Қалбига даво бўлган.
Меҳрибон бобо эди,
Гўрлари нурга тўлсин.
Ҳамма яхши амаллар,
Савоблар унга бўлсин.
Ундан кейин қиз авлод,
Нуриддин кейингиси.
Бу матросдан шеър ўрганиб,
Юрар эди иниси.
Журналист бўлатуриб,
Шеър ёзиб юриб-юриб.
"комсомол"га ишга ўтди,
Кейин "партия"га кетди.
Ҳалол меҳнат туфайли,
"обком партия" га бориб етди.
Бўстонлик, қуйи чирчиқ,
Туманларга бош бўлди.
Кўп савобли ишларга,

Ўзлари бош-қош бўлди.

Убайдулла отанинг,
Ўғли файзулла эди.
Маҳаллада билимдон,
Мағрур ва мулла эди.
Касби пахтакор бўлди,
Ҳар йили режа тўлди.
Айтганини қиларди.
Не қилишин биларди.

Абдужаббор укам ҳам,
Кўнгли кўп очик эди.
Меҳмондан хушнуд бўлиб,
Қўлида сочик эди.

Зериктирмас одамни,
Кўнглига йўл топарди.
Ками бўлса билдирмай,
Кулги билан ёпарди.

Раҳматилла инимиз,
Тадбиркор - ишбилармон.
Иқтисодий қийналсангиз,
Сизга бўлади дармон.

Кейингиси исмоил,
Узун бўй, қора йигит.
Меҳнат қилиб чарчамас,
Ҳақиқий сара йигит.

Укаларига бош энди,
Эллик икки ёш энди.
Исроил исми билан,
Хуш қомат жисми билан.
Суҳбатни қиздирарди,
Бахслашиш қисми билан.

Ғайбулла ҳисобчида,
Кам гап-у, кўп иш қилар.
Маслаҳат бериб турар,
Чунки у, кўп иш билар.

Мийиғида сал кулиб,
Ҳазиллашади ғаффор,
Бу йигитда анча-мунча...
Йўқ жуда-жуда кўп гап бор.

Зикрулланинг каттаси,
Оти абдулла эрур.
Газетага муҳаррир,
Қалбида доим ғурур.
Бош эгмасдан ҳеч кимга,
Ҳалол меҳнат қилади.
Ёлғон гапирмас сира,
Ўз ишини билади.
Шеър ёзарди кўп-кўплаб,
Ҳали ёзар қиссалар.
Юсуф сарём бобога,
У ҳам қўшар ҳиссалар.

Кейинги ҳамидулла,
Дўриллаган зўр йигит.
Мўйловлари ярашган,

Қоши қора хур йигит.
Йигирма олти ёшда,
"авария" олиб кетди.
Қариндошлар кўнглига,
Ҳурматин солиб кетди.

Ҳабибулла қайнаган,
Қайнаб-қайнаб жайнаган.
"сигнал" деган заводда,
Ишлаб -ишлаб тўймаган.
Ахир завод таркалиб,
Йўқ бўлиб кетди.
Отасининг касбини олиб,
У мироб булиб кетди.

Ҳалилулла мўйловли,
Тўладан келган йигит.
Қўй-қўзи, мол-дунёга,
Ишқибоз бўлган йигит.
Фарзандлари кўп унинг,
Бир қиз-у, бешта йигит.
Куну-тун "колхида" да,
Шунинг-чун ташир чигит.

Ўз рўзғорин ўзининг,
Тебратгани маъқулда.
Мол топиб, дунё топиб,
Умр ўтар шу хилда...

Юқоридаги ўқиганларингиз ҳали менга маълум эмасди. Менинг билганларим фақат: юсуф сарёмий деган шоир бобомиз бўлган экан. Унинг диний шеърлар ёзгани, бу революция даврига тўғри келмагани, шунинг учун танқидга учраганини билардик. Отамиз у ҳақда ким сўраса билмаймиз денглар, - дейишган бизга. Мен бир неча марта боболаримиз ҳақида айтиб беришини отамдан сўраганимда:

- катта бўлганингда айтиб бераман, - деганлар.

Кейинчалик ўқиш, иш деб умр ўтиб кетибди. Унинг устига "пахта иши" деган офат келиб қолди. Раис амаким насрулла ака қамалди. Укаси нуриддин ака қуйи чирчиқ туманида "райижроком" раиси эди. Қамалган раиснинг укаси деб ишдан олишди.

Насрулла акам қамокда касал бўлиб қолдилар. Суд охирига етмасданоқ окқўрғон касалхонасида вафот этдилар. (25.05.1985йил).

Отам эса у кишини жуда яхши кўрардилар. Бу ўлим отамга қаттиқ таъсир қилди. Кейинчалик хасталаниб қолдилар. Бу даврда эса у кишига тарихни эслатишни лозим топмадим.

Ўтди умр, кетди умр,
Қолмади эски томир.
Афсуф, афус, минг афсус.
Афсусларимни камир.

Ҳаёт шундай югурик,
Ўтиб-ўтиб кетаркан.
Омон бўлсанг бир куни,
Яра оғзи битаркан.

Ота ҳам йўқ, она ҳам,
Кимлар айтиб беради.
Боболарим тарихин,
Кимлар қайтиб беради.

Шу ўй билан, шу хаёл,
Жоним қийнаб боради.
Ечимини тополмай,
Қоним қайнаб боради.

Шундай қайнаб юрганда.
Бир китоб қўлга тушди.
Ул китобни ўқисам,
Қуйидаги сўзлар учди.

Ўзбек совет энциклопедияси 13-том, тошкент - 1979 йилда нашрдан чиққан. Шу китобнинг 384-саҳифасида : юсуф сарёмий (тахаллуси; тўлиқ номи юсуф мулла абдушукур ўғли) [1840, чимкент обл. Сарём (сайрам) қишлоғи — 1912] — ўзбек шоири. Чимкент ва бухорода таҳсил кўрган. Ғазал, мухаммас, мураббаъ, таржиъбанд, қитаъа ва бошқа жанрларда ижод қилган. Лирикасида ишқий тема, умр ва ҳаётнинг мазмуни ҳақидаги фикрлар етакчи ўринни эгаллайди. (“тутуб”, “эй дўст”, “илож”, “сўз”, “соз” радифли ва бошқа ғазаллари).

Юсуф сарёмий қатор сатирик ва юмористик асарлар яратган. Асарлари 1911-1916 йилларда босилган, баъзи баёзларда тарқоқ ҳолда учрайди. Унинг юмористик асарларида демократик кайфият кучли. Масалан, “эчкигинам” мухаммаси услуби ва руҳига кўра муқимий юморларига яқин турарди.

Шоирнинг кўплаб ғазаллари “яли-яли” каби ўйноқи шеърлари ҳозир ҳам эл орасида машҳур. Юсуф сарёмий асарлари “баёзи мавловий Юсуф Сарёмий” номи билан тавалло томонидан нашр этилган(1914).

(Ад. Ўзбек адабиёти, 4-т. 1-китоб. Т., 1960.
(маълумот айнан келтирилди).

Бу китоб менинг яна,
Қонимни тоширдилар.
Боболаримга бўлган,
Меҳримни оширдилар.
Кун эмас, соат сайин,
Ненидир кутадирман.
Гўё лотереяга,
Машина ютадирман.

Бир куни ўзбекистон телевидениесининг 1-каналдан берилган бобом юсуф сарёмийнинг 150 йиллик юбилейига бағишланган кўрсатув бу учқунга куч-қувват берди. Лекин кимга мурожаат қилиш керак ? Телевидениегами, сайрамга-ми? Сайрамга бўлса, кимга ? Алоқалар узилган, танишлар йўқ.

Ўзим туман газетаси муҳаррири бўлиб ишлаганим учун, сайрамдаги туман газетаси муҳаррири номига хат ёздим. Минг марта раҳмат юсуфжон акага, хатимга тезда жавоб олдим.

Салом Абдуллажон !

Сиздан хат олиб, танишганимдан бағоят хурсандман. Ҳамюртлигимиздан хабар топиб, яна севиндим. Боболар юрти сайрамга бир келинг.

Биласизми, юсуф сарёмий ҳақида бизни устозимиз, хассос журналист мираҳмад ака мирхолдоров шуғулланиб келади. У киши сайрамдаги ленин номли колхозда ишлайди. Мен хатингизни унга кўрсатганимда қувониб олиб кетди ва сизга ўзи жавоб ёзмоқчи, сиз билан танишмоқчи бўлган эди.. .

Сизга салом билан Юсуфжон Сайдалиев.

Мен жуда хурсанд эдим. Ўзимни қўярга жой тополмай тонг оттирдим. Эртаси куни яна хат келди.

Ҳурматли Абдулла Маъдиевга!

Ассалому-алайкум !

Хатингизни район муҳарриридан олиб, ўқиб хурсанд бўлдим. Сабаби мен бир неча йилдан бери юсуф сарёмий ижодини ўрганиб, ниҳоят 1991 йил октябр ойида 150 йиллик юбилейига шоирнинг авлодларидан излагандик. Тошкент универмагада бир набираси бор дейишган, одам юбордик. Олимлар, 1000 одам йиғилиб 150 йиллик юбилейини ўтказдик. Кичкина китобини чиқардик. Маҳаллий рассом ёрдамида кўрганлар сўзи . . . Асосида расмини яраткиздик. Эсдаликлар уюштирдик. Қабрига мрамртош ўрнатиб, шу ердаги вайрона бўлган масжид шоир номли маҳалла уйи қилинди. Ҳозир мадраса сифатида ёшлар ўқияпти. Мана бир газетани юбораяпман. Сиз юсуф бобомиз авлодларини топишда, суратлари билан эсдаликларини топишда ёрдам берасиз деган умиддаман.

Мадимахсум авлодларини тўплаб, суратини уюштиришда ёрдамлашсангиз. Бу газетамизни ва музейимизни беаган бўларди.

Мен ўзим сайрамликман, анча йил газетада ишлаб, сўнг хўжаликка ўтиб кетгандим. Ҳозир она юртим сайрамдаман. Бултур «сайрам тарихи»ни чоп эттирдим.

Ҳамма дўстларга, сайрамликларга мenden салом айтинг. Хайр деб :

Имзо мираҳмад мирхолдоров. 14.01.92 й.

Ўша телевизорда ҳам қатнашгандик. Келгуси юбилейларида сизлар ҳам қатнашасизлар деган ниятдаман. Жавобингизни кутаман».

Ўртада хат
алмашилди. Биз
ҳақимизда сайрамда
чиқадиган газеталар
аҳо-лига тушунтириш
бердилар. Ниҳоят 160
йиллик юбилейига
таклиф қилиндик.
Эндиги хаёл сайрамга
борсак кимникига
қўнамиз. Ҳеч кимни
танимасак.

ЮСУФ САРЁМИЙ
160 ЁШДА

Сайрамлик ўзбек адабиётининг машҳур вакилларидан бири сайрамлик шоир Мулла Абдулқуҳур (тени Юсуф Саримий) 1840-1912 йилларимиз вақтларидан адабиётга катта муҳаббат билан қаради. Ўзбек, форс-тоjik адабиётлари ва ошоналари Лутфий, Павоний, Бедий, Думал Нотаний, Фитуллий ва Хофизларнинг асарларидан кўп мутаола қилди. Ўзи ҳам шоирлар сони бошладик. Хушхушга ҳам қизиқиб, ўз даврининг «суху, қаттиги бўлди» «Тилди» Сайрам, Бухоро ошоналарида ўқиди. Юсуф Саримий ахлақ кўли, шайхларнинг қавалари, мулаҳимаси, шариъатчилар ва тарғибчиларнинг мутафаккири.

Унинг гўшони ва инқироти тоғ асарлари билан бир қаторда иррадиацияси Хило, Аҳмад Исмоил каби мусулмонликнинг кўнгил қилган айтишлари шоирларига ҳам бор.

Юсуф Саримий Тошкент, Бухоро, Хўжа, ва Қўрғон шаҳарларига бир неча бор сайрат қилди. 1. сўдан олинган адабиётчилар билан дўстликда, шайхларнинг гўшонида кўнгулда. Унинг гўшонида кўнгулларини Тоғ, дўстлар ва шайхлар билан «Бўй»ларда билишди.

Юсуф Саримийнинг вафотидан кўнгул қилди. Таваккал тоғидан 1914 йилда «Бейт Маккам» Юсуф Саримийнинг вафотидан кўнгул қилди.

Сўраб-сўраб маккани топган экан,
Сўрамаган уйида ётган экан.
Худодан сўрай-сўрай,
Ахири муродига етган экан,

Деганларидек, хомида аммамизнинг эрларининг исмлари ўтабой бўлган, укаларининг исмлари бўтабой бўлган. Бўтабой аканинг ўғли қувонч сайрамда яшаркан. Шуларникида қўнадиган бўлди.

Кувонч қўй сўйди. Эртасига биз ҳам бир қўй сўйиб, боболаримиз руҳларига бағишладик. Мозорларига бориб тиловат қилдик. Юбилей чиройли ўтди. Менга ҳам сўз беришди.

Ассалому алайкум, азизлар!

Ҳурматли меҳмонлар, азиз сайрамликлар! Бугун биз юсуф сарёмийнинг 160 йиллик юбилей тўйига тошкент вилоятининг оққўрғон тумани, олимкент кўрғонидан 15-20 кишилик вакиллар келганмиз. Биз юсуф сарёмийнинг чеваралари бўламиз.

Юсуф сарёмий билан бизнинг ўртаимизда уч ота -160 йиллик давр бўлса ҳам, уриб турган юрагимизда,

Оқиб турган қонимизда унинг қони бўлганлиги туфайли, мен 52 ёшга кирган бўлсам, шу ўтган ярим асрлик умрни боболар юртига талпиниб яшадим. Бобомиз мозорини зиёрат қилиш, унинг руҳига тиловат қилишдек улкан орзу тарк этмади.

Лекин мен учун олий неъмат бўлган бу истак, бу орзу орзулигича қолаверди ...

Аллоҳ насиб этган кун бугунги кун экан. Барчангизга тўй қуллуқ бўлсин, юбилей қуллуқ бўлсин. Ҳаммангизга таъзим қиламан.

Авлиёлар арвоҳини шод қилган,
Ўтмишини, тарихини ёд билган.
Катта-кичик мазорин обод қилган,
Сайрамликларга таъзим.
Бу ишларнинг кераклигин
Тўғри билган бошлиқлар,
Идорасин бўшатишиб
Музей қилган бошлиқлар,
Шунча меҳмон чакиришиб
Юбилей қилган бошлиқлар,
Сизларга таъзим.
Сайрамликнинг энг кичиги
Камида юз ёш бўлсин,
Эрталаб ҳам, тушликда ҳам,
Еганлари ош бўлсин
Ҳар яхшилик тепасида
Мирхолдоров бош бўлсин.
Мираҳмад акага таъзим.
Арвоҳлари дуолардан шод бўлган,
Сайрам юрти ҳамиша обод бўлган,

Бу юртда боболарим мозори қолган,
Азиз авлиёларга таъзим.

Сайрам билан алоқамиз шундай
бошланди. 2003 йил 24 майда ю.сарёмий
номидаги 1-кўп соҳали ўрта гимназия
мактабининг 80 йиллик юбилейи бўлди.
Унга ҳам таклиф қилишди. Мактаб
директори баҳодир ака нуралиев яна
ўзлари телефон қилиб, тайинлаб таклиф
қилдилар.

Сўзга чиқиб, шеър ўқидим :

Сайрам бу

Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам
бу,
Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Арслонбоб, хўжа аҳмад, юсуф сарём макони,
Санайверсам бармоқ етмас, чегарасиздир сони,
Хар бир қарич тупроғи авлиёларнинг кони,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, ёмонларнинг
йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Сайрам ота — сонсиз боб, сонсиз ўтган улуғлар,
Бундан чиққан ҳар фарзандни ҳамма жойда улуғлар,
Улуғларнинг улуғларин сайрам бугун улуғлар,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу,
Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

Ўн икки бор ёндирдилар, йўқ қилмоқчи бўлдилар,
Тупроғин — кул, дарахтларин чўғ қилмоқчи бўлдилар,
Бундан юлиб, ўз элини тўқ қилмоқчи бўлдилар,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу,
Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

Отларини ўзгартириб отин йўққа чиқарди,
Ҳар бандасин йўлин тўсиб ёқасидан сиқарди,
Лекин, содиқ фарзандлари омон—эсон чиқарди,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу,
Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Гуллаб турган сарём номи исфижобга айланди,
Мадинагул, байзо бўлди — оқ шаҳарга айланди,
Ўрункент деб... Ахир... Ахир... Сайрам бўлиб сайланди,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу,
Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Арслонбоб, хўжа аҳмад, юсуф сарём макони,
Санайверсам бармоқ етмас, чегарасиздир сони,
Ҳар бир қарич тупроғи авлиёларнинг кони,
Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу,
Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

2005 йилнинг 11 ноябрида юсуф сарёмийнинг 165 йиллик юбилейини ўтказишди, унда ҳам қатнашдик.

Шу учрашувда профессор мираҳмад мирхолдоров: -
юсуф сарёмий жуда бир қийин даврда яшаб, ижод қилган шоир.

Мен бу аллома шоирнинг ижодини бетонни ҳам ёриб чиққан майсага ўхшатаман . . .

Яхшиям бахтимизга боболаримизмиг содиқ шогирди тошкентлик шоир тавалло бор экан. Шу киши меҳнати эвазига шоирнинг ғазаллари... Бизгача етиб келган.

Эшитишимча, юсуф сарёмийнинг ҳажвий асарлари ҳам нашрга тайёрланган. Революциядан олдин ўша босмахонада ишчилар ғалаёни бўлганда, унинг сочилиб ётганини кўрганлар бўлган экан.

Тадбир чиройли ўтди. Бизга ҳам сўз беришди. Нуриддин ака мадаминов ўзининг шеърларини ўқиди:

Ассалому алайкум, меҳрибон
Бобо юртим,
Дўстларга бағрин очган, қалбларга
Даво юртим.
Кўп асрлар тарихларда зарҳал билан
Ном олиб,
Шоиру-машшоқларга бўлгансан
Наво юртим.
Қайда кўрмай одамларинг
“сайрамдан” деб керилар,
Бошин қўшса тўрт йигитинг,
Шеърхонликка берилар.
Меҳригиё қизларинг бор,
Латофатда тенги йўқ,
Она юртин сўрасангиз
Сайрамликман" дер улар.
Орзуларга ҳаёт берган
Оналарнинг макони,
Маърифатда порлаб турган
Доноларнинг макони.
Руҳи тетик, виждони пок,
Икки қўли кўксида,
Меҳмон кутиб чарчамаган,
Хоналарнинг макони.

Кулиб турган чехраларда
Юсуф бобом нигоҳи
У тирикдай, бошимизда
Шодон юрар арвоҳи.
Бироқ ҳаёт мангу яшар,
Сиз-биз бормиз минг шукур,
Хур инсонга доим кенгдир
Аллоҳнинг даргоҳи.
Шунданмикин, бу заминда оқибат бор
Ҳар доим
Яшайверсин эл қалбида
Юсуф сарём илоим.
Минг ташаккур бизга қилган
Лутфу-эҳтиромингга
Ҳар бирингга паноҳ бўлиб,
Асраб юрсин худойим.

Мен ҳам шеър ўқидим:

Сенга талпинаман қуёш

Сенга талпинаман қуёш,
Айт,
Боболарим қандайлигини.
Сенга талпинаман қуёш,
Айт,
Оталарим қандайлигини.
Ок, яқтакда намоз ўқишган,
Тўртта чолнинг қандайлигини.
Сенга талпинаман қуёш,
Айт,
Мен кўрмаган чевараларга,
Менинг қандайлигимни.
Боболардан яралган-

Оппок,
Гардсиз қанддайлигимни.

Армонларга ана шундай эришганман,
Ана шундай тиришганман, тиришганман.
Ҳаёт ўзи курашлардан қурилганмиш,
Ният учун курашганман, курашганман.

Худо ўзи ўнгласа гар ҳеч нарсамас,
Ўралашиб-қуралашиб келиб қолар.
Келганига ўнг қараган йигит киши,
Оллоҳ берган насибасин олиб қолар.
Оллоҳ берган насибани олиб-олиб,
Иккиси кам олтмиш ёшга кириб қолиб,
Юрагимда борин сизга тўкиб солиб,
Айтиб-айтиб, бироз таскин, ором олдим.
Энди қолган авлодларни таништирай,
Сергапликни, ваъзхонликни йиғиштирай...

ОЛТИНЧИ АВЛОД

Насруллонинг ўғлидир,
Зиёд, акмал, маъруфжон.
Нуриддиннинг ўғлидир,
Муҳиддин, сайфиддинжон.

Файзулланинг болалари,
Мулла муҳаммад қори,
Мулла абдусаттор ҳам
Ҳикмат, неъматилла,
Иzzатилла, сайфулла.
Оғзидан тушмагай ҳеч,
Ло-илоҳа иллолло!

Раҳматилланики нодир,
Ҳар қандай ишга қодир.
Исмоилнинг фарзанди
Камол ва зиёвиддин.

Исроилнинг фарзанди
Иброҳим қалови дин
Ғайбуллоники эса,
Баҳром ва шаҳром эрур

Бу дунёнинг захмату
Завқи-роҳатин сурур.
Ғаффорнинг баҳодиру,
Бахтиёрлари бордир.
Уларга ҳамиша бахт
Ҳамиша омад ёрдир.

Абдуҷабборнинг мурод,
Ғайрат, фарҳодлари бор.
Худодан сўрагани
Ниятлари ҳам бисер.

Ҳамидулланинг мўмин,
Исматилласи бордир.
Худо хоҳласа унга,
Катта бахт, омад ёрдир.

Абдулланинг тиллоси,
Асатилла, лазиздир.
Ҳар иккиси ҳам дўхтир,
Иккиси ҳам азиздир.

ЕТТИНЧИ АВЛОД

Асат олтинчи ота,
Самир еттинчи бўлар.

Дунёда ҳамма ота,
Ўғлининг бахтин тилар.

Лазиз ўғли рустам ҳам,
Еттинчи ота бўлар.
Насиб этса чеваралар,
Етти отасин билар.

Ҳабибуллонинг бекзод,
Азизу, шерзоди бор.
Уларнинг бир кун келиб
Бахти бўлади бисер.

Ҳалилуллонинг ҳасан,
Умирзок., отабегу,
Ойбек, сафарбеклари,
Ойдин йўл кутиб турар,
Ойдин келажаклари.

Юзга яқин от атаб,
Айтдим билганларимни.
Имкон қадар тушурдим,
Қўлдан келганларини.
Ками учун кечирим,
Сўраб сизга айтаман.
Кимдир давом эттирса
Шу кун яна қайтаман.

Чеварами, бегона...
Бир кун албат келажак.
Шажаранинг давомин
Энди улар келажак...

(2006 йил 20 январ, жума -
2006 йил 3 февраль, жума.)

Кичик шажара

Биринчи авлод — Мулла Абдушкур
Иккинчи авлод — Мулла Маюсуф Сарёмий
Учинчи авлод — Маъди Махсум
Тўртинчи авлод — Зикрулла
Бешинчи авлод — Абдулла

```
graph TD; A[Абдулла] --> B[Асатилла]; A --> C[Лазиз]; B --> D[Самир]; C --> E[Рустамбек];
```

Олтинчи авлод — Асатилла Лазиз
Еттинчи авлод — Самир Рустамбек.

БОБОМ ЮСУФ САРЁМИЙ ҲАҚИДА...

*Абдурашид АБДУҒАҒУРОВ,
Филология фанлари кандидати. Ўзбекистон
ССР Фанлар академияси А.С.пушкин номидаги тил ва
адабиёт институтининг “Ўзбек тили ва адабиёти”
журналининг 1963 йил 1-сони.*

«ЯЛИ-ЯЛИ» КИМНИКИ ?

Айрим нашрларда, кўшиқ китобларида, шунингдек, радио орқали бериладиган концертларда машхур «Яли—яли» кўшиғининг тексти Алишер Навоийга нисбат берилади. Аммо, навоийнинг филология фанлари доктори Ҳамид Сулаймонов томонидан нашр эттирилган «Хазойин ул—маоний» асарида ҳам, бошқа манбаларда ҳам «Яли —яли» радифли бундай шеър мавжуд эмас.

Биз бу кичик ахборотда шу масала устида баъзи мулоҳазаларни баён қиламиз.

Аввало, мазкур текст навоий қаламига мансуб, деб ҳисобловчиларда қандай асос борлиги ҳақида бир —икки оғиз

сўз айтайлик.

XIX Асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошларидаги ўзбекадабиётининг кўзга кўринган намояндаларида бири Юсуф Сарёмийнинг 1914 йилда нашр этилган «Баёзи мавлавий Юсуф Сарёмий» китобининг 132— 133 — бетларида бир мухаммас мавжуд бўлиб, унга «мухаммас бар ғазали амир Навоий» деб сарловха қўйилган. Мазкур мухаммаснинг биринчи ва охири 7 — банди қуйидагича:

Бир неча гул барги қабо яли—яли,

Айлагали бизни адояли—яли,

Тузмоқ учун савти наво яли—яли,

Жамъ булинг мохлқо яли—яли,

Бўлди қизиқ базми саро яли—яли .

. . . Кеча очиб орази тобонини,

Равшан эшиб ғауршабистонини,

Рашк ёқиб Юсуфини жонини,

Хаста навоийни тўқуб қонини,

Қўллариға қўйди хико яли—яли.

Кўриниб турибдики, сарлавҳада мазкур мухаммасга асос бўлган ғазалнинг алишер Навоийга мансуб эканлигига ишора бор бўлса, мухаммаснинг сунгги мисраларида ҳам Навоий таҳаллуси келади.

Юсуф Сарёмийнинг алишер Навоийнинг бир неча лирик ва сатирик ғазалларига мухаммас боғлагани маълум. Аммо, айтилганидек, мазкур мухаммасга асос бўлган ғазал Навоийнинг адабий меросида учрамайди, демак, у Навоий томонидан яратилган эмас. Юсуф Сарёмий эса, нима сабабдандир, уни Навоийники деб хато кўрсатади.

Хуш, Навоий қаламига нисбат берилиб келинаётган бу қўшиқ текстининг автори ким ?

XX Аср бошларида литография усулида нашр этилган бир неча баёзларда қосим девона таҳаллусли номаълум шоирнинг «яли — яли» радифли ғазали учрайди.

Агар ана шу ғазал билан юсуф сарёмий мухаммасига асос бўлган ва навоийники деб ҳисобланган ғазални солиштирилса, ҳар иккала ғазал аслида бир ғазалнинг икки варианты, деган хулосага келиш мумкин.

Бир —икки мисол келтирамиз.

Мухаммасдаги ғазалнинг биринчи байта :

Жамъ бўлунг моҳлиқо яли—яли,
Бўлди қизик базми саро яли—яли.

«баёзи ҳазиний»га киритилган қосим девона ғазалининг биринчи байтиқуйидагича :

Жамъ бўлуб ҳурлиқо яли—яли,
Бўлди қизик, базми сарояли—яли.

Мухаммасдаги ғазалнинг қуйидаги иккинчи байти :

Нағма била мутриб этуб тарнано,
Соқи тутуб жоми сафо яли—яли,—

Ҳам ҳеч бир ўзгаришсиз қосим девона ғазалининг олтинчи байти бўлиб келади.

Ҳар иккала ғазалнинг сўнгги байтлари қуйидагича: юсуф сарёмий мухаммасида:

Хаста навоийни тукуб қонини,
Қўллариға қуйди хино яли—яли.

Қосим девонада:

Қосим девонани мажруҳ этиб,
Қўлларини (ё) қилди хино яли—яли2.

Ғазаллар ўртасидаги бундай жуда ўхшашлик ва айнан

қайтарилишлардан ташқари, айрим фарқлар (байтлар тартиби, сўзлар тузилиш ва бошқалар) ҳам мавжуд. Ҳажм жиҳатидан ҳам бу ғазаллар бир — биридан фарқ қилади: юсуф сарёмий мухаммасидаги ғазал 7 байтдан, қосим девона ғазали эса 10 байтдан иборат.

...қўлларини белга қўйиб ноз ила,
Бир—бирига қилди имо яли—яли.

Қўкка чиқиб нолаи танбуру чанг,
Ўйнашадур қоши қаро яли—яла,—

Каби байтлар мухаммасдаги ғазалда учрамайди. Шунингдек, мухаммасдаги ғазалда мавжуд бўлган:

Риштаи жонимга етар бир гириҳ,
Қилди вужудимни фано яли—яли.
Гул очилиб, гулшан ўлуб лолагун,
Булбул анга нағма саро яли—яли,—

Байтлари ўрнига:
Ринду харобати бўлуб шайх эдуб,
Вирду дуо, зикру сано яли—яли . . .
Базм элига дарду бало юзланиб,
Оҳанг эдуб жавру жафо яли—яли,—
Байтлари мавжуд ва бошқалар.

Келтирилган мисоллардан кўриниб турибдики, ҳар иккала ғазал. Ўртасида айнан ўхшашликлар билан бир қаторда фарқлар ҳам мавжуд.

Лекин умуман олганда ғазалларнинг техник томонлари, шунингдек умумий йуналиши уларнинг аслида бир ғазалнинг икки варианты деб ҳисоблашга имкон беради.

Ўз мухаммасига асос қилиб олган ғазалга юсуф сарёмийнинг ўзи ҳам, эҳтимол, айрим таҳрирларни киритгандир ва шу йўсинда унинг мазкур вариантлари пайдо бўлгандир.

«яли —яли» автори қосим девонанинг ҳаёти ва ижоди ҳали ўрганилмаган ҳамда унинг мазкур ғазалдан бошқа яна қандай

асарлар яратгани бизга маълум эмас.

Хулоса қилиб айтганда, алишер навоий адабий меросида «яли — яли» радифли ғазал мавжуд эмас ва унинг навоийга нисбат берилиши асоссиздир. Одатда бирор шоир томонидан ўзга бир шоир ғазалига боғланган мухаммас шу мухаммас боғловчининг оригинал асари сифатида қаралади. Худди шунинг учун ҳам мазкур мухаммас (у кимнинг ғазалига боғланган бўлмасин) юсуф сарёмийнинг оригинал асари деб ҳисобланиши керак. Қўшиқ китобларида нашр этилган, радио орқали эшиттириладиган — қўшиқ тексти ҳам ана шу мухаммаснинг Юсуф Сарёмий мухаммасининг худди ўзидир.

1. Баёзи ҳазиний, тошкент, 1911, 52 —бет.

2. Уша ерда, 54 —бет.

ДЎСТЛИК RIШТАЛАРИН БОҒЛОВЧИ ЭДИ

Абдулла Маъдиев,
Шоирнинг чевараси,
“Оққўрғон овози” газетаси Бош муҳаррири

**Аллома шоир Мулла Абдушукур ўғли Юсуф Сарёмий
таваллудига 180 йил бўлди.**

Ўзбек ва Қозоқ халқларини кўп асрлик қондошлик ришталари боғлаб туради. Чунки, уларнинг маънавий-маданий қадриятлари, тили, тақдири бир-бирига ўхшаш халқдир.

2018 йил Қозоғистонда “Ўзбекистон йили, 2019 йилда Ўзбекистонда -Қозоғистон йили” ўтказилиши бу азалий қадриятларнинг яна тикланишига олиб келди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев: **“Яратганнинг ўзи бизга қўшни бўлишдек бебаҳо неъматни ато этган. Бизнинг донишманд ота-боболаримиз “Ховли олма, қўшни ол” деб бежиз айтишмаган. Биз азал-азалдан бир заминда, бир қуёш остида яшаб келмоқдамиз, бизнинг илдизларимиз бир. Халқларимизнинг Абу Райхон Беруний ва Абу Наср Форобий, Хўжа Аҳмад Яссавий ва Баҳоуддин Нақшбанд, Алишер Навоий ва Абай Қўнонбоев, Ойбек ва Мухтор Авезов, Ғафур Ғулом ва Собит Муқонов каби улуғ намояндалари ва бошқа кўплаб атоқли олимлар, мутафакир ва шоирлар мероси бизнинг умумий бойлигимиздир. Биз инсонпарварлик ва эзгулик ғоялари билан йўғрилган бу маънавий меросни асраб-авайлашимиз ва бойитишимиз лозим”** деган эдилар.

Бу тарихий ҳақиқат.

Шундай Аллома шоирларимиздан Юсуф Сарёмий (1840-1920) Сайрамда яшасалар ҳам Тошкент, Бухоро, Қўқон шоирлари Муқимий, Камий, Таволло, Зулулий, Омилий, ва бошқалар билан яқин аълоқада бўлганлар. Дўст бўлиб яшаганлар, борди-келди қилганлар.

Ўзбек мумтоз адабиётининг буюк номоёндаларидан бири, бу Аллома шорир таваллудига 180 йил бўлди.

2005 йил Давлат илмий нашриёти томонидан, Тошкентда нашр этилган «Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси» нинг 10-китобида ва 1960 йилда Тошкентда давлат бадий адабиёти нашриёти томонидан чоп этилган «Ўзбек адабиёти» IV том, 1-китобида берилган маълумотларга кўра Юсуф Сарёмий 1840 йилда Чимкент вилоятининг Сарём қишлоғида таваллуд топган.

«Юсуф ёшлик вақтлариданок адабиётга катта муҳаббат билан қаради, ўзбек ва форс-тожик адабиётларининг йирик намояндалари Лутфий, Навоий, Бедил ва Хофизларнинг асарларини кўп мутолаа қилди. У хуснихатга ҳам қизиқиб, ўз даврининг етук хаттоти бўлиб етишди. Юсуф Чимкент ва

Бухоро шаҳарларида ўқиган. Юсуфнинг қайси йиллардан ижод қила бошлаганлиги маълум эмас. У жуда куп ишқий-лирик газаллар, мухаммаслар, мураббаълар ва таржиъбандларнинг муаллифидир. Юсуф Сарёмийнинг ижодида сатирик характердаги асарлар ҳам учрайди. Аммо унинг сатиралари бир ерга тўпланмаган ҳамда ўрганилмаган.

Юсуф Сарёмийнинг сатирик ва юмористик асарлари билан бир қаторда, диний- мистикани тарғиб қилувчи асарлари ҳам учрайди

Юсуф Сарёмий Тошкент, Бухоро ва Қўқон шаҳарларига бир неча бор саёҳат қилади, у ердаги олим ва адабиёт аҳиллари билан дўстлашади. Ю.Сарёмийнинг “Қўқон ушоғи” ғазали ана шу дўстлик ришталарининг махсули бўлса ажаб эмас. У 1912 йилда ўз қишлоғида вафот этади. Сарёмийнинг ғазалларидан намуналар шу даврда нашр қилинган баёзларда чиққан.

Юсуф Сарёмий вафотидан кейин тошкентлик шоир Тавалло томонидан 1914 йилда «Баёзи Мавлавий Юсуф Сарёмий» номи остида унинг асарлари нашр этилган. Унинг ҳажвий асарлари бу тўпламга киритилмаган».

Юсуф Сарёмий ўзидан саккиз аср илгари яшаб ижод этган Аҳмад Яссавийга юртдошгина эмас, унга ихлос қўйиб, мухаббат билан устоз деб билар эди. Бу унинг ёзган шеърларида яққол сезилиб туради.

Раҳм қил, ҳастаи зорман, ё раб

Нотавону фигорман ё раб.

Ўтди умри азиз, беҳосил,

Юсуфи шармисорман ё раб.

Шоир яна бир шеърида Оллоҳ Таолога ёлворишни, таваккал қилишни уқтиради:

Бандаи бечорамиз, не қилса не чорамиз,

Ҳар на Худо хоҳласа, хоҳишига борамиз.

Афсуски, узоқ йиллар бу сўфиёна руҳни, Оллоҳга яқинликни куйловчи шеърятни таркидунёчилик, бадбинлик дея инкор қилиб келинди.

Юсуф Сарёмий Бухоро, Тошкент мадрасаларида тахсил олган. У ўзи таълим олган «Бекларбеги» мадрасасига атаб «Дар таърифи манзараи мадрасаи Бек аз Юсуф» деган шеър ҳам ёзган.

У Тошкентда таълим олиш билан бирга жуда кўп дўстлар ҳам орттирган.

ЎзФАШИ Қўлёзмалар фондидаги А. Носиров материаллари орасида «Гулистон»нинг мутаржими Муродхўжа домланинг бир воқеий ҳикояси сақланади. «Мажлисда бадеҳатан айтарди ва хотири жуда тез эрди»,— деб ёзади у ва шундай ҳикоя қилади: «Бир кун баҳор айёмида фақирнинг хужрасинда — мадрасаи Бекда бир қанча шоирлар билан ўлтирушга камзуда Юсуф домла ногоҳ ота мазорига саёҳат ва зиёрат билан бормоқимизни ташвиқ айлаб сўради. Хуллас, ул тарафга жўнадик. Йўлда Чархий кучасида ҳовлиси бор фақирнинг. Хешларимдан бўлмиш Саидакбархон навжувонни чақириб кўрсам, ҳовлисидан бир бола чиқиб, «Акам чакалакка кетганлар»,— деди. Шул онда Мавлоно Юсуф бадеҳатан:

**Биз келсак, кетган эканлар чакалакка,
Раҳм айламайин бир неча биздек кафалакка, —**

дея ушбу радиф ва баҳрда кўчада бир ғазал айтадилар, йўлдаги ҳамроҳлар — Камий, Зулулий, Омилий деган шоирлар Мавлононинг иқтидорига ҳайрон қолдилар».

«Бекларбеги»да мушоира-мусоҳабалар кўп бўларди. Гоҳ мударрис Мираҳмадхон Мирий (1833—1916)нинг Кўкча даҳа Ўзгат маҳалласидаги ҳовлисида, гоҳ аллома шоир Қори Фазлуллох Алмаий (1852—1891)нинг Кўштутдаги уйида, баъзан эса Камий хужрасида бедилхонлик бўларди. Уларда баъзан тошкентлик бир гуруҳ, уламою шуаролардан ташқари, Самарқанддан Саидахмад Васлий (1870—1925), Хўжанддан Тошхўжа Асирий (1864-1916), Қўқондан хожи Мухйи (1835—1911) ҳам иштирок этардилар.

1903 йилда «Бекларбеги»нинг бош мударриси, саксондан ошган «Ҳазрати домла» Шомахмуд вафот этади. Ўрнига Кадубод (ҳозирги Қорасарой) маҳалласидаги мадраса мударриси Баҳодирхон келади. Уни «Бухоронинг ярим илмини олиб келган» дер эдилар. 1898—1905 йилларда «Бекларбеги»да ўқиган Мўминжон Муҳаммаджонов, худди шу мударрис даврида талабалар кўпайиб кетганлигини маълум қилган эди.

1910 йилда Баҳодирхон вафот этади. Юсуф Сарёмийнинг унга бағишланган марсияси бор. Шоир эътиқодича, мударрис Баҳодирхон махдум илмнинг чироғи, Фалакнинг Қуёши эди:

Баҳодирхони махдуми мударрис
Чароғи илми хуршиди фалакрой.
Аторудхомаи дониш сурайё,
Шуои илму фазли чархи фарсой ...

ЮСУФ САРЁМИЙ ВА МУҚИМИЙ ТАНИШУВИ

(Бир пардали пьеса)

Шоир Хилватийнинг уйи.
Хилватий билан Хислат, Мискин, Сидқийлар меҳмонларни кутиб оладилар.

Мавлоно Муқимий Каримжон Камий билан Хилватийнинг хонадонига кириб келадилар:

Муқимий: - Ассалому алайкум шоир Хилватий, адашмасдан тўғри келдикми?

Хилватий: - Тўғри келдиларингиз, Мавлоно Муқимий!

Муқимий: - Мавлоно Юсуф Сарёмий келмадиларми?

Хилватий: - Мавлоно Юсуф Сарёмий Хўжамиёр ўғли Мирзо Тўлаган билан йўлда эканлар. Келиб қоладилар.

Эшик очилиб , Юсуф Сарёмий билан Мирзо Тўлаганлар кўринади.

Юсуф Сарёмий: - Ассалому алайкум яхшилар! Андак кечикдик шекилли. Узримизни қабул этгайсиз.

Камий: - Йўқ, кечикмадингиз. Биз ҳам Мавлоно Муқимий билан эндигина келган эдик. Бу киши Мавлоно Юсуф Сарёмий бўладилар, булар эса Мавлоно Муқимий.

Муқимий: - Ассалому алайкум Мавлоно Юсуф Сарёмий.

Юсуф Сарёмий: - Валайкум ассалом Мавлоно Муқимий.

Муқимий: - Сиз билан танишганимдан бағоят хурсандман. Кўпдан буён сиз билан танишишга орзуманд эрдим. Ва ниҳоят бугун шу орзуимга эришдим Мавлоно.

Юсуф Сарёмий: - Мен ҳам Сиз билан танишганимдан бағоят шодмен. Мавлоно Муҳаммад Амин. Бизни таништирган Каримжон Камийдан ҳам кўп миннатдормен.

Муқимий: - Қани, Мавлоно, тўрга ўтинг Ҳазратим.

Юсуф Сарёмий: - Йўқ, йўқ .Ўзларидан бўлсин Мавлоно Муҳаммад Амин.

Муқимий: - Йўқ Ҳазрат , сизнинг ёшингиз ҳам улуғ, ўзингиз ҳам бизга меҳмонсиз. Марҳамат қилсинлар Мамаюсуф домла.

Улар ҳозирланган жойга ўтириб фотиҳа қиладилар:

Муқимий – қўл очиб: - Қани Мамаюсуф домла.

Юсуф Сарёмий: - Сиздан бўлсин.

Муқимий: - Ёшуллидан бўлсин Мавлоно.

Юсуф Сарёмий: - Элимизни-юртимизни бало қазо, офатлардан Аллоҳнинг ўзи асрасин Омин.

Улар хол-аҳвол сўрашдилар.

Муқимий: Мавлоно Юсуф Сарёмий , бугун биринчи бор кўришиб туришимизга қарамасдан эски кадрдонлардек ҳис қиляпман ўзимни. Сизнинг ғазалларингизни кўп ўқиганмен. Дафъатан гўзал ғазаллар айтиб ҳаммани ҳайрон қолдиришингизни ҳам эшитганмен.

Юсуф Сарёмий Муқимийга қараб:

Биз иккимиз қолибмиз дунёда камбағалдин,
Ҳеч бир гиёҳ битгайми тупроғи йўқ шағалдин.

Муқимий сал сукут сақлаб:

Офарин Юсуф домла, бошим кўкларга етди,
Сиз битган икки мисра, шундай гўзал ғазалдин.
Оҳ-ҳо-ҳо...Кулишади.

Юсуф Сарёмий:

Муқимийман деб муқим, қолиб кетманг Қўқонда,
Сизни кутади Юсуф, Сайрам, Манкент, Иқонда.

Муқимий:

Унда албат борадурмен, Сайрам, Манкент, Иқонга
Сўнгра сизни таклиф қилиб қайтадурмен Қўқонга.

Юсуф Сарёмий:Офарин, офарин Мулла Муҳаммад Амин.

Муқимий:

Сизга офарин, сизга офарин Мамаюсуф домла. Сизнинг бундай
дафатан ғазал айтишингизни эшитган эрдим. Бугун ўзим гувоҳ
бўлдим, офарин, офарин.

Барчаси қутлашади.

Муқимий: Дарвоқе, Мирзо Тўлаган кўп ажойиб ғазаллар
битгансиз, нега таҳаллусингиз йўқ?

Мирзо Тўлаган: - Ҳа, мана энди устозлар розилиги билан
қўядирмиз Мавлоно.

Юсуф Сарёмий:- Мирзо Тўлаганнинг таҳаллуси Тавалло
бўлсин.Оҳ деса оҳлари Аллоҳга етадиган шоир бўлсин. Содик
дўст, мартабаси улуғ инсон бўлсинлар. Розимисиз Мирзо
Тўлаган?

Мирзо Тўлаган: Розимен, розимен.

Ҳамма уни қутлашади.

- Муборак бўлсинлар, муборак бўлсинлар.

Муқимий: - Мамаюсуф домла энди ғазалхонлик қилсак не
дерсиз?

Юсуф Сарёмий :- Маъкул, жуда тўғри айтдингиз Мавлоно.

Муқимий: - Унда сиздан эшитамиз. Бошланг домла.

Юсуф Сарёмий “Бир лаҳзалик манзил ҳаёт”– ғазалини ўқийди.

Кўп қувонма, кўришмам деб неча ою йил ҳаёт,
Суд йўқтур, юз мунингдек бўлса беҳосил ҳаёт.

Кўрганинг бари абас- фармони Раҳмон тутмасанг,
Чунки шайтон ҳам кўрар то сури Исрофил ҳаёт.

Умр айёми баҳорин боғидин бир тоза гул-
Узмайин кечти бари ҳасрат билан ғофил ҳаёт.

Келмагу кетмак гузаргоҳида, равшан бил муни,
Қанчаким умринг кечар, бир лаҳзалик манзил ҳаёт.

Хизрҳиммат бир Масиҳодам керак, эй мурда дил,
Аҳли дилға суҳбати донои, дарёдил, ҳаёт.

Беҳабар ўлтурма, доим турмоғинг имкони йўқ,
Бил яқин ҳар бир нафас, чун ноқаю муҳмал ҳаёт.

Жоми завқи ишқдин нўш эт муҳаббат базмида,
Шамъиға парвонадек куймоқлигимни бил ҳаёт.

Маърифатдан беҳабарким, вой, беҳосил вужуд,
Ўткарурсан дам-бадам, фарёд ноқобил ҳаёт!

Ё Раб, эт фазлинг билан нуқсони Юсуфни камол,
Ҳурмати ул зотларким, кечтулар комил ҳаёт.

- Офарин, офарин , олқишлайди ўтирганлар.
Муқимий : -Хўп ажойиб ғазал бўлибдур. Дехқон дон сочиб
ҳосил олмаганидек, инсон яшаса-ю из қолмаса беҳосил ҳаёт
бўларканда.

Юсуф Сарёмий: - Қани, ўзларидан эшитайлик Мавлоно.
Муқимий: - “Ул маҳлиқо келсин” ғазалини ўқийди.

Бориб арзимни еткур, эртароқ, ул маҳлиқо келсун,
Кетиб, ҳижрон ўтиға куйдуруб, қилмай адо келсун.

Чекарга фурқатини эмди бир зарра мажолим йўқ,
Агар шул вақт келса тоза, лекин, авлиё келсун.

Бу юрган норасолар базмида хуш бўлмагай кўнглум,
Агар ҳар лаҳза қон юттурса ҳам ақли расо келсун.

Қўнарға ўзга манзил истамай таъйин қил, эй қосид,
Нишимангоҳи кўзлар манзаридур, беибо келсун.

Ғуборим ерда қолди бир хиром айлаб бошим узра,
Қилурға заррани хуршед бирлан ошно, келсун.

Жудолиқ дарди ҳам ағёр таъни, оҳ ўлдурди,
Ёруғ дунёни кўп ҳам айламай зиндон саро, келсун.

Муқимий, илтимосим шулки: шўҳи гул узоримдин,
Қудумиға агарчи сийму зар кам, жон фидо келсун.

Юсуф Сарёмий: - Офарин, зўр ғазал бўлиптир.
Ҳамма қутлайди.

Мирзо Тўлаган Муқимийга юзланиб: - Муқимий Ҳазратлари ,
Мавлоно Юсуф Сарёмий сизнинг гўзал Қўқон шаҳрингиз ҳақида
“ Қўқон ушшоғи” ғазалини битганлар.

Муқимий: - Офарин, эшитайлик, эшитайлик унда

Мирзо Тўлаган: - Шоборот, Шожалиллар уни қўшиқ ҳам қилиб
улгурибдилар.

Муқимий:- Унда эшитайлик.

Ҳамма: Эшитайлик, эшитайлик.

- **Муқимий:** - Энди “ Қўқон ушшоғини” эшитайлик-а?

ҚЎҚОН УШШОҒИ

Қаро кўзингни асири мудом сурмаи ноз,
Замона кўрмади бир сан каби бути танноз.

Ваҳ, у нах шўҳ кўзинда, танимда юз табу тоб,
Не маст нуқта сўзинда, дилимда сўзу гудоз.

Чаманда сарв қаддингдек латиф эмас шамшод,
Юзинг гули каби ризвон гули эмас мумтоз.

Юзунгни равзада насрин хаёл айласа кам,
Латофатингни эрам боғида пари деса оз.

Отарда сийнама ҳар бир ухунгга жон берайин,
Ки бўлса наргис хиндуйи ғамза, тирандоз.

Рақиблар била май ичди бизни доғ қилиб,
Мудом дилбар душманнавозу дўстгудоз.

Рақам чекарда хати анбарингни котиби сунъ,
Берибдур лаълингга ёқут суйи билан пардоз.

Хумори бодаман, эй соқий, тут аёғ манга,
Етушти мавзуси гул, мутриб, эт таронани соз..

Ичурди илгида гулрух бинафша жомида май,
Бул эмди, Юсуфий, чун авнадалиб нағматароз.

Қўшиқ тугагач Муқимий ўрнидан туриб Юсуф Сарёмийни бағрига босиб:

- Бизни қарздор қилдингиз, Мавлоно Юсуф Сарёмий. Биз ҳам авлиёлар юрти Сайрам ҳақида ғазаллар битурмиз.

Юсуф Сарёмий: - Иншооллоҳ, иншооллоҳ!

Энди бизга Тавалло иккимизга рухсат бергайсизлар, борадиган жойимиз бор эрди.

Дарвоқе, Мавлоно Муқимий соғлигингиздан биров шикаятингиз бор деб эшитдим. Бизнинг Сайрам томонларга боринг, каминанинг отлари бор. Қимиз қилиб берадурмен. Қимиз минг дардга даво дейдилар. Меҳмонимиз бўлинг.

Муқимий: - Албатта борадурмен. Коримжон Камий, Тавалло Хилватийлар билан бирга сафар қилурмиз. Юсуф Сарёмий хайрлашиб чиқиб кетади.

(Парда ёпилади)

ЮСУФ САРЁМИЙНИНГ НЕВАРАСИ

**Мадиев
Зикрулла
(1912–1988)**

Юсуф Сарёмийнинг невараси Маъдиев Зикрулла ҳақида икки оғиз сўз:

Юсуф Сарёмийнинг уч ўғли бўлган: Маъди, Махсум, Мадазим, Фазлуллоҳ.

Маъди Махсумнинг еттита фарзанди бўлган: Мадамин, Зулайҳо, Хумайро, Хомида, солиҳа, Убайдулла, Ойжамол.

Бу маълумотларни келтиришдан мақсад, бобом Юсуф Сарёмий ҳақидаги маълумотларнинг тўлақонли бўлишига эришиш.

Дарвоқе, у киши ҳақида “Оққўрғон ововзи” газетасида босилган мақолани илова қиламан.

Маъдиев Зикрулла 1912 йилда туғилган. Гулистон ширкат хўжалигида бош мироб бўлиб ишлаган. Хўжаликка сув олиб келишда ариқ-зовурлар кавлатишда бош бўлади.

1941 йилнинг 22 июнида Улуғ Ватан уруши бошланган бўлса икки ойдан кейин Зикрулла Маъдиев ўз ихтиёри билан Ватан химояси учун уришга кетади. У 1941 йилнинг 23 августидан 1942 йилнинг 14 июнига қадар -284 кун 93- ўқчи полкида ўқчи бўлиб уришда қатнашади. Ёзнинг иссиғи- қишнинг совуғида ҳам Ватан учун жанг қилади. Лекин, 1942 йилнинг оловли жангларида ўнг қўли ва ўнг оёғидан яраланган Зикрулла Маъдиев вақтинча урушга яроқсиз деб госпитолда даволаниш учун қолдирилади.

Лекин, душман ўқидан жиддий яраланган (ўнг қўли тирсагидан юқори томони суяклари майдаланиб, фақат терига осилиб турарди) Зикрулла Маъдиевнинг жарохатини кўрган Харбий тиббий Кенгаш уни Ўзбекистонга Самарханддаги 3962-Эвакуация госпитолига жунатишга қарор қилади.

Зикрулла Маъдиев бу госпитолда 1942 йилнинг 14 июнидан 24 октябригача даволанади. Лекин, мутлоқ яроқсиз холга келиб қолган ўнг қўлини даволашнинг иложи бўлмайди.. Уни кесиш керак деган хулосага келишади. Лекин, Зикрулла Маъдиев қўлини кесишига рози бўлмайди. Турт ойдан ортиқ қилинган муолажаларининг фойдаси бўлмайди. У кишини уришга яроқсиз деб ўз уйига кайтаради.

Ха, Зикрулла Маъдиев жангнинг энг олдинги кисмида 284 кун кечаси-ю кундузи, иссиқда ҳам совукда ҳам жанг қилади.

Унинг бу меҳнатлари уша давр ҳукумати томонидан муносиб тақдирланган: (Харбий билети w 136923, 1948 йил 29 февралда берилган)

“ХАЛОЛ ВА ШАВКАТЛИ МЕҲНАТИ УЧУН” меҳнат ветерани (За доб ластный добросовестный труд) медали билан.

1941-1945 йилларда “УЛУҒ ВАТАН УРУШИДАГИ ШАВКАТЛИ МЕҲНАТИ УЧУН” (За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945) ордени билан.

Немис-фашистлар устидан қозонилган Ғалабанинг 40 йиллиги муносабати билан урушда кўрсатган қаҳромонлиги ва мардлиги учун СССР Олий Советининг 1985 йил 14 мартдаги қарори билан “УЛУҒ ВАТАН УРУШИНИНГ 1-ДАРАЖАЛИ” ордени билан мукофотланган.

- СССР Олий Совети Президиумининг 1945 йил 9 майдаги қарори билан “1941-1945 йилларда УЛУҒ ВАТАН УРУШИДА ГЕРМАНИЯ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБА УЧУН” медали билан.

- СССР Олий Совети Президиумининг 1988 йил 28 январдаги қарори билан “СССР ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИНИНГ 70 ЙИЛЛИГИ” медали билан.

- СССР Олий Совети Президиумининг 1988 йил 12 апрелдаги қарори билан “ҒАЛАБАНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ” медали билан мукофотланган.

Зикрулла ота Маъдиев 1988 йилнинг 9 апрелида вафот этган.

ЯЛИ-ЯЛИ

(Юсуф Сарёмий шеърига ўхшатма)

Рашк ўтида куйдуриб
Юсуфининг жонини,
Томирида жўштириб
Навоийнинг қонини
Қўлларига қўйди ҳино яли-яли.

Керилганда қошларига,
Дурра кийиб бошларига,
Попук тақиб сочларига,
Қўйди бино яли-яли.

Абдуллани ўтда ёқиб,
Елкасига қоқиб-қоқиб,
Чаккасига райхон тақиб,
Қўйди ҳино яли-яли.

Муҳаббатсиз ҳаёт бўлмас,
Бўлганида кўнгил тўлмас,
Юрагида армон қолмас,
Қўйса ҳино яли-яли.

Бир аср-у саксон йил,
Куйланади яли-яли,
Катта-катта тўйларда,
Тўйланади яли-яли.

Рашк ўтида куйдуриб

Юсуфининг жонини,
Томирида жўштириб
Навоийнинг қонини,
Қўлларига қўйди ҳино яли-яли.

МУШОИРА

Шеърӣ тилаклар

Ҳаммаси дӯстимнинг мактубидан бошланди. Кунлардан
бир кун Сайрамдан шоир дӯстим Ўрмон Собир қўнғирок
қилиб, Сизни “Фаровон юрт” каналига аъзо қилиб қўйдим,
қатнашиб тулинг. Унда Ўзбекистон, Қозоғистон,
Қирғизистон Тожикистон ёш ижодкорлари қатнашиб
турибди, деди. Янги йилдан кейин рақам танлаш бўлди.
Мени рақамим 14-бўлди. 14 январь – Ватанҳимоячилари
кунига 14 рақамли аёлдан олдим, (ролик билан).

Гулистон Раҳимова,
Хоразм, Урганч шаҳри.
13.01.2021 йил.

УСТОЗИМ АБДУЛЛА МАЪДИЕВГА

Юзингиздан нурлар ёғар устозим,
Қўлларим кўксимда қиламан таъзим.
Мадҳингиз куйлагай аҳли Хоразм,
Сизга Хоразмдан салом- ассалом.
Оққўрғон элига самимий салом.

Беғубор қалбингиз ҳасаддан йироқ,
Ҳар бир ижодингиз ўчмас шамчироқ.
Ҳаёт йўлларингиз ёшларга сабоқ,
Сизга Хоразмдан салом- ассалом.
Оққўрғон элига самимий салом.

Мадҳингиз куйлагим келяпти жўшиб,
Нурафшон йўлингиз, шеъримга қўшиб.
Сарҳад билмас меҳрим, боряпти шошиб.

Сизга Хоразмдан салом- ассалом.
Оққўрғон элига самимий салом.

Жасорат эшигин очган ўзингиз,,
Кўкдан қуёшдек нур сочган ўзингиз.
Темурий тиғидек кескир сўзингиз.
Сизга Хоразмдан салом- ассалом.
Оққўрғон элига самимий салом.

Устозим камида киргайсиз юзга,
Пойингиз тавофлар қиларман кўзга.
Шу шеърим байрамга кичик бир тухфа,
Сизга Хоразмдан салом-ассалом.
Оққўрғон элига самимий салом.

Кейин шеърий жавоб ёздим...

Абдулла Маъдиев,
Оққўрғон шаҳри.
16.01.2021 йил.

14-РАҚАМЛИ АЁЛГА МЕНИНГ ЖАВОБИМ

Хоразимдан салом олиб ҳайрон қолдим,
Жавоб ёзай дея қўлга қалам олдим.
Тилларингиз ширин экан булбулдайин,
Сўз айтолмай туриб қолдим бир қулдайин.

Хоразмга салом айтиш ўзи бўлмас,
Унча-мунча шеърларга улар кўнгли тўлмас.
Боболари Хоразмийдан таралган юрт,
Олим-фозил, зиёлидан яралган юрт.

Шундай юртнинг бир гўзали салом айтса,
Қани энди ёшликларим ортга қайтса.
Жўшиб-жўшиб шерлар ёзиб айтар эдим,
Хоразмга бориб яна қайтар эдим.

Байрам билан қутлаб мени шод этдингиз,
Илҳом парисининг торларини чертдингиз.
Мудраб ётган илҳомларни уйғотдингиз,
Бу шеърларни ёзган Гулистон ва биз.

Бўшаб ётган юракларим шеърга тўлди,
Охирида “қўйсангиза” демасангиз бўлди.

Гулистон Раҳимова, Хоразм.

19.01.2021 йил.

“Фаровон юрт” каналининг 14-рақамли аъзоси
Гулистон Раҳимовадан.

УСТОЗИМГА ЖАВОБИМ

Жавобингиз ўқиб устоз, калам олдим,
Меҳрим жўшиб қалб сўзларим куйга солдим.
Дийдорга йўл тополмасдан, ўйга толдим,
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Мадҳ этибсиз Хоразмни шеърингизда,
Меҳр кони борми билмам дилингизда,
Гулистонни кўзи сизни йўлингизда.
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Имкон топиб Хоразмга бир келсангиз.
Хева деган шаҳарни ҳам бир кўрсангиз.
Чин кўнгилдан оқ фотиҳа ҳам берсангиз.
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Тўшар эдик йўлингизга оқ паёндоз,
Кутар эди халфа қизлар чалиб шўх соз.
Раққосалар ўйнар эди қилиб минг ноз.
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Айтибсизки, булбул каби тили бийрон,
Лек демабсиз, кўзи ашкка тўла жайрон.
Бу соғинч ашкларидир, бўлмангиз ҳайрон,
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Учрашайгаймиз яхши кунда, тўй базмда.
Билиб қўйинг синглингиз кўп Хоразмда.
Соғинтириб яшай сизни ҳар сўзимда,
Яхши кунда дийдор насиб қилсин устоз.

Сайрайвериб сизни безор қилганманди?
Меҳр торим қалбингизга илганманди.
Сизни ҳар кун рўёларда кўрганманди.
Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Абдулла Маъдиев,
Оққўрғон шаҳри.
5.03.2021 йил.

**“Фаровон юрт” каналининг 14 рақамли аъзоси
ГУЛИСТОН РАҲИМОВАГА**

Байрам муборак бўлсин,
Гулларнинг Гул Раъносига.
Иффат, ҳаё эгаси,
Аёллар донасига.
Шеър ёзганда шеърларидан,
Меҳр уфуриб турар,
Ҳар сатрининг соясида,
Сеҳр югуриб юрар.
Ҳар бир сатри дилга яқин
Мавжланар кўп туйғулар.
Сиздан мангу йироқ юрсин,
Омадсизлик, қайғулар.
Навоийнинг ҳар сатрида
Жилоланган аёлсиз.
Кимлар учун одди-ю, аммо
Кимларгадир ҳаёлсиз.
Кимга она, кимга сингил,

Кимлар учун опасиз.
Биз эркаклар юрагининг
Калитини топасиз.
Байрам муборак бўлсин,
Гулларнинг Гул Раъноси.
Иффатли ва ҳаёли,
Аёлларнинг донаси.

Гулистон Раҳимова,
12.03.2021 йил.

**УСТОЗИМ АБДУЛЛА ЗИКРИЛЛАЕВИЧ
МАЪДИЕВГА**

(М у в а ш ш а ҳ)
Аллоҳ севган инсон экансиз устоз,
Бахтнинг ардоғида бўлгайсиз ҳамон.
Дил тўла тилагим, бари сизга оз,
Умидим, қалбингиз кўрмагай армон.
Лек, кўргай ижодингиз дунё юзини,
Лолалар йўлингизда бўлсин паёндоз.
Ахир сиз муҳаббатга муносиб инсон,
Машрабдек энг мунгли куй чалган мумтоз.
Алишер қаламин ушлаган устоз,
Дилида бир олам меҳр мужассам,
Ижод осмонида нур сочган қуёш.
Ер устида, сиздай инсон жуда кам,
Во ажаб, сўзларингиз юракка малҳам.

Гулистон Раҳимова,
Хоразм

ОҚҚУШЛАРГА ИЛТИЖО

Эй ОППОҚ ОТ, атиргулим олиб боргин устозга,
Хонишлари булбул каби, ширин сўзли мумтозга.
Мақтовлари ошиб тушди, мендай нозик таннозга,
Эй Оққушлар, устозимни ҳолин сўраб қайтинглар,
Хоразмдан салом айтиб, қолганимни айтинглар.

Бизлар билан юринг десак, кўнмади ҳеч деманглар,
Маҳзун дилим яро қилиб, тузлар сепиб тилманглар.
Устозимга сўзларимни куйга солиб, булбул каби
куйланглар,
Эй Оққушлар, устозимни ҳолин сўраб қайтинглар,
Хоразмдан салом айтиб, қолганимни айтинглар.

Бугун қўлга қалам олдим, шеърларингиз сеҳридан,
Кўкрагимга унвон тақдим, устоз берган меҳридан.
Жой олдингиз бир умрга Гулистоннинг қалбидан,
Эй Оққушлар устозимни ҳолин сўраб қайтинглар,
Хоразмдан салом айтиб қолганимни айтинглар.

Яна айтинг, кўзи ёшга тўлиб турган жайрон денг.
Тун қўйнида, ой шуъласин кутган қалби вайрон денг.
Зимистонда бахт эшигин тополмасдан ҳайрон денг,
Эй Оққушлар устозимни ҳолин сўраб қайтинглар,
Хоразмдан салом айтиб қолганимни айтинглар.

Ҳар сатрингиз ҳижолатга қўйди устоз шунчалар,
Меҳрингизни тафтиданму? Очилди гул ғунчалар.
Бир фақирни, ярим кўнглин мадҳ этибсиз бунчалар,
Эй Оққушлар устозимни ҳолин сўраб қайтинглар.
Хоразмдан салом айтиб, қолганимни айтинглар.

ОҚҚУШ, ОҚҚУШ, ОҚҚУШЖОН!

Оққушлардан хатлар олдим,
Қитиқлади юрагимни.
Шунда билдим қариянинг,
Кимларгадир керагини.
Юбормасдан юрган эдим,
Ёзиб қўйган шеърларимни.
Майли яна қўлга олай,
Чанглаб қолган торларимни.
Неваралар кулмай турсин,
Билмай турсин ёрларим ҳам.
Юрак тўлиб, ўйнаб кулсин,
Чекин энди, қарилик, ғам!
Жавобини ёзиб берай,
Оққуш кутиб турибди-ку.
Хоразмда бир гўзал қиз,
Жавоб кутиб юрибди-ку.
У шундайин гўзал қизки,
Ой андоза олади.
Ҳаё билан назокатда,
Кумуш йўлда қолади.
Қандай қилиб шеър ёзмайин,
Шеърим йўлида қурбон.
Чунки, менинг қалбимга у,
Илҳом солади ҳамон.
Шеър ёзмайин қўйган эдим,
Илҳомимни қайтарди.
Ҳар тонг – сахар ҳаёлимда,
Менга салом айтарди.
Оққушингиз қанотига,

Қистирдим шеърларимни.
Энди артай юзимдаги,
Уятли терларимни.
Оққуш, Оққуш, Оққушжон!
Етказгин нақд ўзларига,
Пешвоз чиқиб алдасалар,
Бериб қўйма қизларига.
Келин – кепчик, бола бор,
Элдан уят бўлади.
Ёмонларнинг тилида,
Достон бўлиб қолади.
Ундан кўра тек юрайлик,
Яхши от қолсин биздан.
Оққуш, Оққуш, Оққушжон!
Илтимосим шу сиздан.

Гулистон Рахимова.
13.03.2021йил.

ОҚҚЎРҒОНГА УЧИБ КЕТДИ ОҚҚУШИМ

Оққўрғонга учиб кетди оққушим.
Оёғига илиб атиргулимни.
Келгунича шунда энди эс-хушим,
Қолиб кетиб ранжитмагай дилимни.

Атиргулим йўлда тушиб қолмасин,
Гул баргида Хоразмдан мактуб бор,
Тағин уни бегоналар олмасин.
Кутмоқдалар мактубимни интизор.

Ҳаялламай учиб боргин эй оққуш.
Қанотларинг ярим йўлда толмасин.
Хоразмда қор ҳам ёғиб бўлди қиш.
Қор остида умидларим сўлмасин.

Оққушларга энди жабр бўлади,
Ахир бир кун паймонаси тўлади.
Мунчокдайин кўзларини ўйнатиб,
Қанотларин силкиб -силкиб қўяди.

ОҚҚУШЛАРИ УЧИБ КЕТГАН ҚИЗ

Оққушлари учиб кетган киз,
Кайлардасиз, кайдасиз бугун.
Нега шеърлар езмай куйдик биз,
Оққушлари учиб кетган киз.

Юрагимни очмок истайман,
Меҳрларим сочмок истайман.
Бугун Сизни, Сизни истайман,
Оққушлари учиб кетган киз.

Қушларингиз чарчаб колдими,
Қанотлари йулда толдими.
Менга шеърлар тамом булдими,
Оққушлари учиб кетган киз.

Мен кутаман ҳар кун Оққушни,
Қанотида боғлик ғазални.
Ғазал эмас менинг қалбимга,
Томаётган ширин асални.

Кел, қизғанма юбор қушингни,
Йиғиштириб ҳамма ишингни.
Бир ғарибнинг кўнглини олгин,
Оққушлари учиб кетган қиз.

Гулистон Раҳимова

БЕҒУБОРИМ ОҚҚУШИМ

Эй оққушим, қўй йиғлама кўзинг арт.
Вафодорлик йўлида сен эдинг мард.
Пок қалбингга юқтирмадинг ҳеч ҳам гард,
Вафодорим, беғуборим оққушим.

Олиндими кўксинг бугун нишонга,
Мунчоқ кўзинг жовдирайди ҳар ёнга.
Ўхшаяпсан бугун қалби вайронга,
Вафодорим, беғуборим оққушим.

Қароғингда армон қўним топдими,
Оқ либосинг ё балчиққа ботдими?
Ё ғанимлар тухмат тошин отдими,
Беғуборим, беозорим оққушим.

Баҳор келди, гулларга айт қўшиғинг,
Улар бўлсин сени севган ошиғинг.
Демасинлар жонга тегди нолишинг,
Беғуборим, беозорим оққушим.

Кел кафтимга бир пасгина қўна қол.
Мумкин бўлса юрагимни дардин ол.
Агар бўлса, ажралишни куйин чал,
Беғуборим, беозорим оққушим.

Тўкилмасин биттагина патинг ҳам,
Билсанг агар сендаги ғам, менда ҳам.
Китоб қилай, қисматингни қилиб жам.
Беғуборим, беозорим оққушим.

15.032021 й.

Абдулла Маъдиев

ТОПОЛМАДИМ ОҚҚУШЛАРИНГНИ

Оққушларни ойдан изладим,
Тоғдан, боғдан, сойдан изладим.
Энг чиройли жойдан изладим,
Тополмадим Оққушларингни.

Қонотлари қайрилмадиму,
Онасидан айрилмадиму,
Хоразмга қайрилмадиму,
Тополмадим Оққушларингни.

Қушни кўрсам кўнглим тўларди,
Ҳамма нарса гўзал бўларди.
Ғам-ғуссалар ортда қоларди,
Тополмадим Оққушларингни

Қушлар келса кўнглим соз эди,
Ташвишларим анча оз эди,
Турмушларим жуда соз эди,
Тополмадим Оққушларингни.

Қушларингни юбор мен томон,
Кутадирман мен уни ҳамон,
Қара қандай чиройли замон,
Кутадирман Оққушларингни.

КУТИНГ...

Оққушларим учиб кетганди,
Дарёдан ҳам кечиб ўтганди.
Оққўрғонга бориб етганди,
Кутинг, ака, Оққушларимни.
Йўллар узоқ чарчагандирлар,
Сувсизликдан чанқагагандирлар,
Сизга мени олқагандирлар,
Кутинг, ака, Оққушларимни,
Қуш эмаслар улар сув пари,
Меҳр берманг, итаринг нари.
Жонингизга тегарлар ҳали,
Кутинг, ака, Оққушларимни.
Қушми улар, қушлигин қилар,
Ерни эмас, самони севар.
Ўлсалар ҳам самода ўлар,
Кутинг, ака, оққушларимни,
Етказмайин саломим сизга,
Бевафолик қилдилар менга,
Билмам вафо қиларлар кимга,
Кутинг, ака, Оққушларимни.
Сиз айтганча гўзал эмаслар,
Тиллари ҳам асал эмаслар.
Аразласа қайтиб келмаслар,
Кутинг, ака, Оққушларимни.
Бормасалар оввора бўлманг,
Кутавериб дил пора бўлманг,
Менинг каби бечора бўлманг,
Кутинг, ака, Оққушларимни.

Гулистон Раҳимова

ТУҒИЛГАН КУН МУБОРАК!

Сизга бўлган тилаклар бисёр,
Сизга омад – толе ёр бўлсин.
Дилингиз ғам кўрмасин зинхор,
Бугунги айём муборак бўлсин.

Ижод гулларида ясаб гулдаста,
Қаранг 73 йил ўтди бир паста.
Бугун Улуғ айём қучар оҳиста,
Туғилган кунингиз муборак бўлсин.

Доим ёғду сочсин нурли юзингиз
Мақтовга муносиб ўғил – қизингиз
Тўққиз набирангиз худди ўзингиз
Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Асатилла дейди Давлатим отам
Дўсту–ёр олдида савлатим отам
Дейди бахтимизга бор бўлинг мудом
Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Гулжамол, Нилуфар қизлар аьлоси
Бир оғиз сўзлари кўнгил давоси
Раҳима аямнинг орзу – ҳаваси
Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Бахт – омад ҳамиша ёр бўлгай сизга
Устозим камида киргайсиз юзга
Пойингиз тавоблар қилгайман кўзга

Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Бугун сизни қутлар 73 баҳор,
Гуллар ҳам ўзгача таратар ифор,
Устозу шогирдлар, дўстлар номидан,
Битилган табриклар, дил тўла изхор.

Бугун дуоларга қўл очиб оҳир,
Сизни табриклайди Маҳмуджон Тоир.
Сизга узоқ умр, боқий бахт тилаб,
Сожида, Гулистон ҳам Урмон собир.

Абдулла Маъдиев

БИР АКАДАЙ

(Г. Раҳимовага)

Бир акадай меҳрим тушди ўзингизга,
Лол қоламан доим айтган сўзингизга.
Шунча тилак тилаб менга юборибсиз,
Ҳеч бўлмаса ярми қолсин ўзингизга.

Хурсанд бўлдим, яшаргандай бўлдим яна,
Тилакларим энди айтай, айтай мана:
Аллоҳ сизга умр берсин юзга киринг,
Чаманзорда гуллар теринг, даврон суринг.

Ўзингиз ҳам укам билан қўша – қаринг,
Гулзорларданунингучунгуллартеринг.
Укажонимчаккасига гул тақсангиз,
Гулингизга меҳрингизни қўшиб беринг.

Фарзанд эрур чироғингиз ёндиргувчи,
Чанқоқ қолган меҳрингизни қондиргувчи.
Ишингизни бир умрга давом этиб,
Бошингизга ҳурматдан тож кийдиргувчи.

Данагидан мағзи ширин деганидай,
Ҳар тонг чойда майиз, ёнғоқ еганидай.
Неваралар келганида кутиб олинг,
Уйингизга фаришталар келганидай.

Келажакда нима бўлар инсон билмас,
Қанча ният-тилак бўлса кўплик қилмас.
Шеърлар ёзинг, китоб қилинг, китоб билан,

Шоир номи мангу қолар, изсиз қолмас.

Бир акадай меҳрим тушди ўзингизга,
Лол қоламан доим айтган сўзингизга.
Шунча тилак тилаб менга юборипсиз,
Ҳеч бўлмаса ярми қолсин ўзингизга.

ОҚҚЎРҒОНГА ШИРИН БИЛАН ҚАЙТАМАН

(Г. Раҳимованинг туғилган кунига)

Дилимдагин тилимга чиқаролмай дилим ожиз,
Таърифлашга сўз тополмай тилим ожиз.

Шу тил билан Хамса ёзган Навоий ҳам,
Бу гўзални таърифлашга менга бу кам.

Жалолиддин Мангуберди синглиси у,
Лайли, Ширин, Кумушларнинг севгиси у.

Нодиранинг, Увайсининг издоши у,
Зулфиянинг, Халиманинг сирдоши у.

Оқ от миниб Хоразимга бораман мен,
Мангуберди қаршисида тураман мен.

Юракдагин Фарход бўлиб айтаман мен,
Оққўрғонга Ширин билан қайтаман мен.

Гулистон Раҳимова,
22.04.2021 йил.

ЖАВОБ

Оқ от минган шаҳзодасин кутар Ширин,
Насиб қилса Фарҳод билан кетар Ширин.
Қиз бола бир палоҳмонни тоши бўлса,
Тақдирга тан бермай энди, нетар Ширин.

Фарҳод асли зўр паҳловон бўлган эмиш,
Ишқ ҳажрида тоғни талқон қилган эмиш.
Неча кеча, неча кундуз тошни ёриб,
Ширин учун сувлар олиб келган эмиш.

Ўша Фарҳод борми энди? Айландику афсонага,
Дилдан-дилга ўтиб келган ўтмишдаги дурдонага.
Бугун Ширин қадри жуда арзон бўлди,
Фарҳодлари шарт бажармай етаклагай тўйхонага.

Абдулла Маъдиев

23.04.2021 й.

ШИРИН НАРҲИ АРЗОН ЭМАС

Ширин нарҳи арзон эмас адашдингиз,
Илҳомингиз тошиб кетиб сал тошдингиз.

Мен ҳам бунда қуруқ қараб юрганим йўқ,
Қўлларимни қовуштириб турганим йўқ.

Самалётлар сотиб олдим сенинг учун,
Уйларингга олиб бориб келиш учун.

Янги қаср қуриб қўйдим яшашинга,
Яна нима керак бўлар бир бошинга.

Шартинг бўлса айтавергин шартларингни,
Дардинг бўлса айтавергин дардларингни.

Фарҳод бўлиб тош кесаман керак бўлса,
Мажнун бўлиб қум кесаман керак бўлса.

Ширин нарҳи арзон бўлган замон эмас,
Айтганларим билан нарҳи тамом эмас.

Ширин нарҳи арзон эмас адашдингиз,
Илҳомингиз тошиб кетиб сал тошдингиз.

Абдулла маъдиев

12.10.2021

ГУЛИСТОН РАХИМОВАГА

Нечун яна шеър езмайман, вужудим сокин,
Илхомларим ХОРАЗМГА кетганмикан.
Назаримда вужудимга қарилик хоким,
Шеърятим якунига етганмикан.

Вужудимни уйғотгувчи бир МАЛАК бор,
Шеърларидан илхом олиб яшар эдим.
Хар сатрида уйғотгувчи минг тилак бор,
Сохилимга сиғмай жўшиб тошар эдим.

Бугун уни келтиргувчи ОККУШЛАР йўк,
Қай юртларга учиб кетиб қолди экан.
ОККУШЛАРДА шеър йўлловчи МАЛАКЛАР
йўк,
Е йўл кутиб кўзлари хам толдимикан.

Унутмангиз, ОККУРҒОНДА бир БОТИР бор,
СИЗГА деган тилаклари мўл- кўл, бисёр.
Хар замонда эслаб тулинг, қалам олиб,
Қариянинг юрагига ИЛХОМ солиб.

Илхом билан яшаганга нима етсин,
Тўрт сатр хам қарияга етиб ортар.
Тўрт сатрдан илхом олиб қария хам,
Ажаб эмас шеърлар езса қатор- қатор...

Гулистон Раҳимова

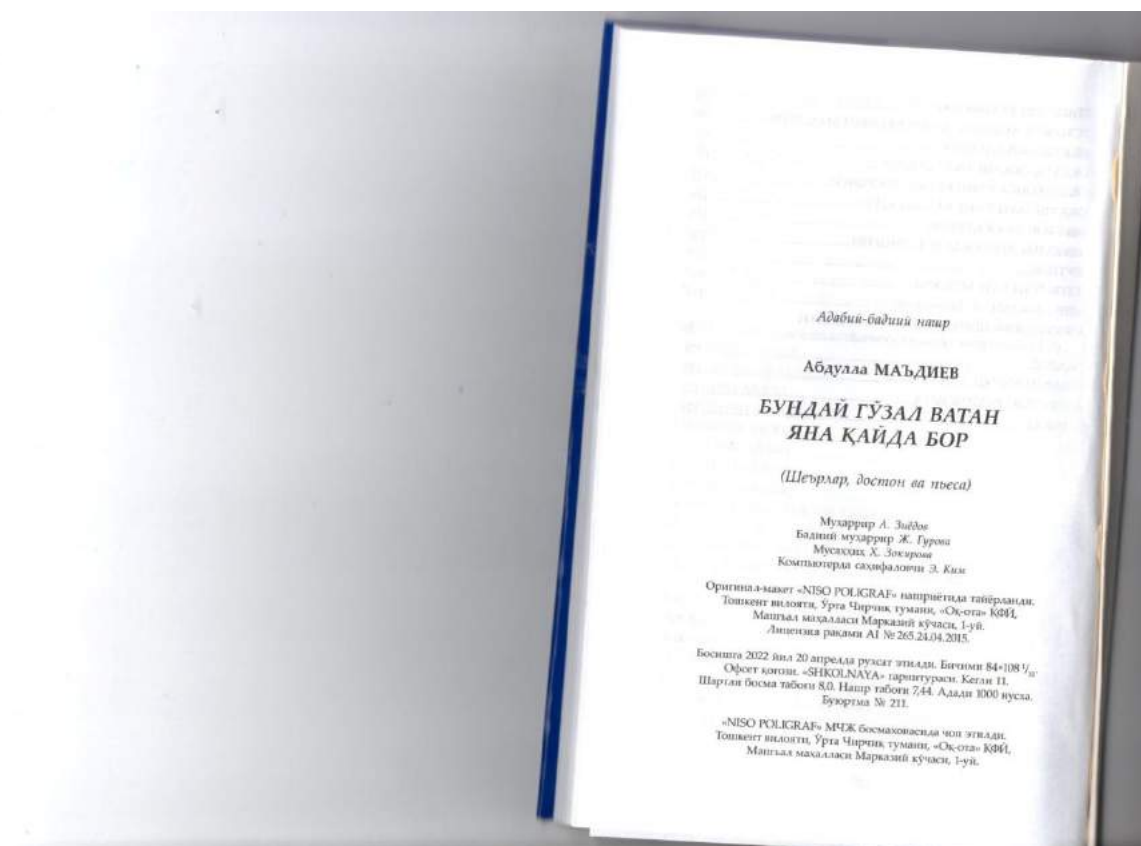
АРМОН

Оққушларим учиб кетди узоқларга,
Йўлларига зор, интизор бу кўзларим.
Ё йўлиқди сайёд қурган тузоқларга,
Бўғзимда тош бўлиб қотди, дил сўзларим.

Оққушларим қайтса қалбим қувнар эди,
Ашким билан ювар эдим дил гардларин.
Юрагимни фироқ ўти қийнар эди.
Дунёларга сиғмай қолган дил дардларим.

Хазонларга айланди ишқ ниҳолларим,
Умидларим асир бўлди ҳижронларга.
Дил уйимда қолди сўнгсиз саволларим,
Оққушларим кўмиб кетди армонларга.

Юқоридаги асарларнинг муаллифи:

O'zbekiston Yozuvchilar
uyushmasi a'zosi,
"Antik dunyo" (Antique World)
xalqaro ilmiy akademiyasi
professori, shoir, publitsist,
dramaturg-Abdulla Ma'diyev

